

1. Melchioris Schmidij Diss. de linguis sacris. 1685
2. Joh. Bernh. Hahn Diss. de appellatione linguae
Hebraeae, quae dicitur Sancta. 1715
3. Joh. Henr. Hener Diss. de vocis quam Hebraei vocant
Felia. 1673
4. Valent. friderici Diss. de filia vocis. 1670
5. Henr. Liedert Diss. de mandato scribendi novum testam.
1719
6. Joh. Henr. Lyrj Diss. de usu linguae Syriacae. 1726.
7. ejusdem de historia linguae Sanctae. 1726
8. Mich. Ghercke Diss. de fama graeco linguae. 1716
9. Joh. Bernh. Hahn Diss. exhibens decadem observan-
tionum philologicarum, e literatura Graeca, Chr.
10. ejusdem, De appellatione Linguae Chrae. quae dicitur Sancta
1715
11. ejusdem, Diss. exhibens decadem observationum
philologicarum e literatura orientali. 1715.
12. Bernh. von Sarden Diss. de Aorsa, 1709.

EXERCITATIO THEOLOGICA,

De

Λ Ο Ι Ω,

Æterno & non à Silentio prodeunte,

Ad Dictum

B. Ignatii Martyris Epistol. ad Magnesianos,

Quam

DEO AUXILIANTE,

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,

SERENISSIMO atq; EXCELSISSIMO PRINCIPE ac DOMINO,

DOMINO FRIDERICO

WILHELMO,

REGNI PRUSSIÆ ET ELECTORATUS

BRANDENBURGICI HÆREDE, &c. &c. &c.

VENERANDÆ FACULTATIS THEOLOGICÆ INDULTU

In Regia Prussiae Academia

RESPONDENS.

submissè offert & consecrat

*intimo omnigena Prosperitatis voto
rum ulteriores commendationem ac promotionem cum
-*

EXERCITATIO THEOLOGICA,

De

Λ Ο Τ Ω,

Æterno & non à Silentio prodeunte,

Ad Dictum

B. Ignatii Martyris Epistol. ad Magnesianos,
Quam

DEO AUXILIANTE,

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,

SERENISSIMO atq; EXCELSISSIMO PRINCIPE ac DOMINO,

DOMINO FRIDERICO
WILHELMO,

REGNI PRUSSIAE ET ELECTORATUS
BRANDENBURGICI HAEREDAE, &c. &c. &c.

VENERANDÆ FACULTATIS THEOLOGICÆ INDULTU
In Regia Prussiae Academia

SUB PRÆSIDIO

BERNHARDI VON SANDEN,

SS. Theol. Doct. & Prof. Prim. h. t. Decani, nec non Conci-
natoris Aulici Primarii, Consist. Sambienf. Consiliiarii,

Placida Eruditorum censura exponit

JOHANNES B E S M H. B.

SS. Theol. & Phil. Stud.

IN AUDITORIO MAJORI, H. C.

Anno MDCCIX, d. Decembr.

REGIOMONTI, Typis RELISNERIANIS.

CELEBERRIMÆ
ACADEMIÆ REGIOMONTANÆ
PATRIBUS CONSCRIPTIS,
MAGNIFICO
DOMINO
PRO-RECTORI,
VIRIS
MAXIME REVERENDIS, CONSUL-
TISSIMIS, EXPERIENTISSIMIS, EXCELLEN-
TISSIMIS, AMPLISSIMIS
DOMINIS
SENATORIBUS
Professoribus undiquaque celebratissimis,
MAGNIS STUDIORUM MEORUM PATRONIS ATQ; PROMOTORIBUS
SUBMISSE DEVENERANDIS,
Ut &
NOBILISSIMO & CONSULTISSIMO
EORUNDEM
DOMINO SECRETARIO,

Hanc Exortationem Thesaurarius C. A. 1718.

8
CELEBERRIMÆ
ACADEMIÆ REGIOMONTANÆ
PATRIBUS CONSCRIPTIS,
MAGNIFICO
DOMINO
PRO-RECTORI,

VIRIS
MAXIME REVERENDIS, CONSUL-
TISSIMIS, EXPERIENTISSIMIS, EXCELLEN-
TISSIMIS, AMPLISSIMIS

DOMINIS
SENATORIBUS

Professoribus undiquaque celebratissimis,
MAGNIS STUDIORUM MEORUM PATRONIS ATQ; PROMOTORIBUS
SUBMISSE DEVENERANDIS,

Ut &
NOBILISSIMO & CONSULTISSIMO
EORUNDEM

DOMINO SECRETARIO,

Hanc Exercitationem Theologicam in sui studiorumq; suo-
rum ulteriorem commendationem ac promotionem cum
intimo omnigena Prosperitatis voto

submisit offert & consecrat

RESPONDENS.

בְּנֵי
§. I.

Filii DEi æternam ex Patris substantia factam generationem Scriptura Sacra variis declarat nominibus, quæ à Theologis Notiones siue Characteres Secundæ Trinitatis Personæ vulgò dicuntur. Ambrosius Lib. 2. de fide ad Gratianum in præmio Tom. IV. Oper. p. 130. trifariam ea distingvit: *Sunt nomina*, inquit, *quædam, quæ evidenter proprietatem Deitatis ostendunt, sunt quæ similitudinem Patris & Filii, sunt etiam, quæ perspicuam divinæ Majestatis exprimunt unitatem.* *Proprietatis itaque sunt, Generatio, Deus, Filius, Verbum: Similitudinis, Splendor, Character, Speculum, Imago: Unitatis æternæ, Sapientia, Virtus, Veritas, Vita.* Hæc indicia, pergit, ita DEi filium signant, ut ex his sempiternum etiam Patrem esse cognoscas, nec ab eo Filium discrepantem. Ex eo enim qui est generatio, ex sempiterno DEus, ex Patre Filius, ex DEo Verbum, splendor gloriæ, character substantiæ, speculum DEi, majestatis imago, de bono bonitas, de sapiente sapientia, de forti virtus, de vero veritas, de vivente Vita. Concordant igitur Patris & Filii indicia, quibus non discrepare inter se, sed unius majestatis esse nemo dubitaverit. Duodecim hæc nomina laudatus Antistes Mediolanensis scitè & bellè comparat duodecim lapidibus pretiosis fundamenti cœlestis Hierosolymæ Apoc. XXI. 19. 20. & gemmis duodecim in pectorali Summi Pontificis. Exod. XXVIII. 15. & seqv. hisce verbis: *His duodecim tanquam lapidibus pretiosis fidei columna confurgit. Hi sunt pretiosissimi lapides, quibus S. Aron, illius utiq; qui Christi figuram gesit, vestimentum intexitur, circumdati aurò & sculpti de nominibus filiorum Israël, duodecim lapides sibi coherentes. Nam si eos aliquis separet aut secernat, omnis fidei structura dissolvitur.* Maximè inter lapides illos prominet & inter hæc gemmas Pon-

Pontificis nostri æterni JESU Christi nitet illa, quæ nomen τὸ ἄλογον seu Verbi præ se fert,

§. II.

Nomine hoc Salvatorem nostrum, Unigenitum DEI Filium, verum & consubstantialem DEUM, Omnipotentem Creatorem Universi designat Apostolus & Evangelista, Johannes, qui edidit Chrysostomo Serm. de Sigillis Librorum, Tom. VI. in Vet. Testament. col. 148. *postquam reliqui Evangelistæ Oeconomiam JESU CHRISTI instar fulguris edidissent, Theologiam detonaavit.* Ἐν ἀρχῇ, inquit in exordio sui Evangelii, ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ λόγος. *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud DEUM, & DEUS erat Verbum.* Et v. 14. ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, *Verbum caro factum est.* Necnon in Exordio Epistolæ primæ, scribens: *Quod erat ab initio, quod audivimus, quod vidimus oculis nostris, quod perspeximus & manus nostræ contrectarunt, τὸ ἔλεγε τῆς ζωῆς, de Verbo Vita, annuntiavimus vobis.* Et in eadem Epistola Cap. V. v. 7. in loco illo maxime classico: *Οἱ τρεῖς εἰσὶν οἱ μαρτυροῦντες ἐν τῷ ἔργῳ, ὁ Πατήρ, καὶ ὁ λόγος, καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα, καὶ ἔστι οἱ τρεῖς ἐν εἰσί. Tres sunt qui testimonium perhibent in cælo, Pater, Verbum & Spiritus S. & hi tres unum sunt.* Similiter in Apocalypsi majesticam appellationem Filii DEI describens, nomen ejus dicit vocari ὁ λόγος τὸ θεῖον *Verbum Dei*, Cap. XIX. v. 13. Quod enim in hisce locis non de Verbo externo atque evanescente sermone, sed de λόγῳ ὑποστατικῷ, Filio Dei loquatur Johannes, nullum est dubium. Num in hoc verò Lucam, qui in exordio Evangelii Apostolorum sub nomine Ministrorum τὸ λόγος meminuit & Paulum in Epist. ad Hebræos Cap. IV. v. 12. scribentem *ζῶν ὁ λόγος τὸ θεῖον, Vivum est Verbum DEI*, habeat ὁμοψήφως meritò dubitatur, licet plurimi inter Veteres & inter recentiores quidam, citati à Sycero in Thesäuro sub voce λόγος.

p. m. 254. & hæc dicta non ad Verbum prædicatum, sed sub-³
stantiale referant.

§. III.

Procul dubio nota erat illa Filii Dei & Messiae appella-
tio, Judæis & Gentibus illò tempore, quò Johannes scribe-
bat. Judæos latere non poterat indigitari voce מִמְרָא דֵי
Verbi Dei in Paraphrasi Chaldaica Deum ipsum plurimis in lo-
cis, imprimis in relatione ad creationem mundi, e. g. Es. Cap.
XLV. v. 12. Jerem. Cap. XXVII. v. 5. Esa. Cap. XLVIII. v. 13.
& maximè perspicuè Gen. Cap. I. v. 27. in Targum Hieroso-
lym. *Verbum Domini creavit hominem*, & quoties de DEO no-
biscum loquente, nobis auxiliante, aut nobiscum versante,
sermo est, ut Gen. Cap. III. v. 8. & 9. Gen. Cap. XXI. v. 20.
22. Gen. Cap. XX. v. 3, imprimis Hof. Cap. I. v. 7. ubi verba
textus: *Ego servabo eos, per Jehovam DEum ipsorum*, Targum
Jonathanis reddidit: *Ego servabo eos, per Verbum DEI Domini
sui*. Similiter Angelum Dei, Ductorem Populi Israelitici Exod.
Cap. XXXIII. v. 15. Prophetam excitandum è fratribus, Mofi
parem Deut. Cap. XVIII. v. 15. & seq. Dominum cui Dominus
dixerat: *Sede à Dextris meis*. Psalm. CX. v. 1. sive Messiam,
eadem phrasi, designari, quod ipsum egregiè ex hisce & aliis
demonstravit in Disputatione A. 1682. hic habita Excellentis-
simus Dn. M. David Blæsing, nunc Mathematicum Professor,
de Verbo DEI occasione phrasæ Chaldaicæ מִמְרָא דֵי sub
Præsidio Excellentissimi Dn. M. Laurentii Wegeri, Lingv.
Orient. Professore. Ex quibus patet frustra illos esse, qui
hanc phrasin Targumicam ut eludant hæc loca, putant nihil
aliud innuere, quàm אֱלֹהִים sive ipsum DEum. Quis enim
non videt, si loca citata evolvat eum modum loquendi hic lo-
cum habere non posse. Vid. Bullus in Defens. Fidei Nicænæ
Sect. I. p. 27. Jam quod Chaldæa Paraphrasis vocat מִמְרָא דֵי
Hellenisticis est λόγος, ut apparet ex Philone Judæo, qui scri-

4
 pfit antè Johannem, & hunc ordinem in diviuitate constituit,
 primò *πετέρα τῶν ἕλων*, deindè *δδτερον*, *ὃς εἶν ἐκεῖνα λόγος*,
 Quæst. & Solut. quem vocat *ἄρθρον θεῶν λόγον*, *πρωτόγονον ἰδόν*.
 Lib. de Agricult. Vid. & alia ejusdem loca citata apud Pear-
 sonium in Artic. II. Symb. Apost. p. m. 208. qui etiam Auto-
 rem Libri Sapientiae laudat & Syracidem per *λόγον DEum* Cre-
 atorem indigitando Sap. Cap. XVIII. v. 15. Syracid. Cap.
 XLIII. 6. Imò LXX. vocem *יְהוָה* nomen DEi Omnipoten-
 tis mutavere in *λόγον* Ezech. Cap. I. v. 24. *יְהוָה לִפְנֵי* juxta
 hocce *Φωνή τῆς λόγος* ut Hieronymus ad h. l. observat. Ac pro-
 pterea Celsus scribens sub persona Judæi, fatetur *λόγον* esse
 Filium DEi apud Origenem Lib. 2. adversus Cellum. De
 Philosophis Gentilium ita Lactantius Lib. IV. de Sapientia c. 9.
Verbum, inquit, *divinum ne Philosophi quidem ignorarunt. Si-*
quidem Zeno Naturæ dispositorem atq; opificem universitatis λόγον
prædicat: Quem & Fatum & Necessitatem rerum & Deum &
animam Jovis nuncupat. Trismegistus qui veritatem penè uni-
versam nescio quomodo investigavit virtutem Majestatemq; Verbi
sæpè descripsit. Idem de Trismegisto testatur cap. 27. quod
multa de DEo Patre omnium & de Filio locutus sit, quæ divi-
nis contineantur arcanis. Et Augustinus Lib. de quinque hæ-
ref. c. 3. p. 36. Tom. VI. Oper. Scripsit, inquit, Mercurius li-
brum, qui λόγος τέλει Verbum perfectum appellatur, magnum
nomen libri hujus, quia magnus est, de quo scriptus est liber. Et,
Audiamus, pergit, quid loquatur Mercurius de Verbo perfecto:
Dominus, inquit, & omnium factor Deorum, secundum fecit Do-
minum, dilexit tanquam unigenitum. Nota sunt præterea ex lau-
dati Hormetis Pimandro hæc: Unus DEus genuit unicum filium
& in se amorem reflectens produxit Spiritum Sanctum. Ibidem:
Mens DEus, mentis verò germen Verbum lucens, DEi filius, Ver-
bum sanctum supervenit Naturæ--Tellus & aqua movebantur pro-

5

pter Verbum spirituale, quod de super ferebatur, ut audiri posset.
Imò indè Augustinus in Platoniorum libris totum se hoc pro-
cœmium Evangelii Johannis si non iisdem verbis, tamen eo-
dem sensu reperissè testatur Lib. VII. Confess. cap. 9. p. 128.
Tom I. Oper. Theodoretus Lib. 2. de Curand. Græc. Af-
fect. p. 500. Tom. IV. Oper. & Plutarchum & Plotinum & A-
melium procœmium Johannis admiratos scribit. Eusebius
quoque Librò de Præparat. Evangel. Lib. XI. Cap. 18. p. 540.
Numenium Philosophum Platicum Johanni Christum *ἀ-*
200 vocanti assensum præbuissè scribit. vid. Cyrillus Alex.
Lib. VIII. contra Julianum, & ex recentioribus August. Steu-
chus Eugubinus Lib. I. de perenni Philosophia cap. 26. & seqv.
Necnon Tob. Pfannerus in Systemate Theol. Gentilis Purio-
ris Cap. III. ubi varia PP. testimonia hanc in rem producit &
examinat. Undè verò in tanta Mysteriorum divinatorum ca-
lignè id lucis habuerint Gentiles difficile est judicare. Cer-
tum est ex lumine Naturæ nihil de hoc Mysterio cognovissè
Gentiles, quod si verò cum Mornæo de Verit. Relig. Christ.
cap. 6. & cum aliis viris doctis dicas, accepissè hæc Scriptores
Ethnicos ex Hebræorum doctrina quæ summis Philosophis
non fuerit incognita, ceu doctè monet & dilucidè ostendit Ex-
cellentissimus Dn. M. Paulus Rabe, Logices & Metaphysices
Professor in Disput. pro loco Prof. Græcæ, de Voce *ἀγνῶ-*
quam Ao. 1686. sub ejusdem Præsidio habui §. 16 p. 57. & seqv.
Difficile tamen est creditu, quomodo dogma, ut inquit modò lau-
datus Pfannerus, *tantis tenebris etiam apud Hebræos involutum,*
Ethnicis ita innotuerit, ut explicatiùs ferè de eo locuti sint eis, à qui-
bis lux hæc, subobscura quidem, primùm orbi illata est. De iis,
qui post Christi natales, ejusquæ doctrinam per omnes terras
diffusam, vixère, quos inter Proclus, Jamblichus, Amelius,
Porphyrius omniumquæ præstantissimus Plotinus, facile
suspi-

suspiciamur ad eos quoque arcani hujus notitiam penetrasse, cui aptavere forsitan quæ apud majores, Platonem præsertim, ei similia reperiebant. Non inscite ergo Ludovicus Vives de Verit. Fidei Christ. Lib. II. Tit. de Trinitate: *Plato & alii omnes, si quid de Filio dicebant, loquebantur magis, quam quid loquerentur, sciebant & intelligebant. Cognitio enim Mysteriorum hujus doctrina est non Gentilitiæ, sed Christianæ.* Nam & ipsos hoc Mysterium non intellexisse nec sanctè traçasse, vel ex hoc patet, quod Plotinus Platoniciæ doctrinæ summam exponens Ennead. III. 8, & alibi sæpè Patrem summum *πρῶτος καὶ δεύτερος* Intellectu seu Filio superiorem & priorem asseruerit. Undè natum Proverbium, aut Platonem Arianizare, aut Arium Platonizare. Marsilius Ficinus in Compendio Timæi cap. 9. *Platonici, inquit, antè hunc mundum existimant ab ipsa bonitate divina mundum alterum proximè emanare, non visibilem, sed intelligibilem, exemplaria omnium continentem, quem divinum intellectum nominant & optimum boni filium.* Et Thomas part. I. qv. 32. artic. I. *In libro, scribit, Platonicorum invenitur: In Principio erat Verbum: Non secundum quod Verbum significat personam genitam in divinis: sed secundum quod per Verbum intelligitur ratio idealis: per quam Deus omnia condidit.* Utitur ergo Johannes divinus Apostolus, Evangelista & Propheta hac λόγος appellatione Judæis & Gentibus notâ, sed in longè puriore & diviniore sensu. Judæi enim etsi venturum Messiam Verbum DEI nominarent, non tamen eundem Verbum Deum credebant, sed unâ cum Ebionæis, contra quos dicitur scripsisse suum Evangelium, *πρωτὸς καὶ παρρητικῶς* abjectè & humiliter de Christo sentiebant juxta Eusebium Lib. III. H. E. cap. 27. eundem nudum hominem, qui non ut spiritali sed temporalis miseriae ipsorum succurreret, appariturus esset, putabant. Iis ergo declarare volebat, *Verbum hoc, quod annunciabat, à principio fuisse*
apud

apud Deum, & Deum esse, & per hoc Verbum omnia esse facta, revocando in memoriam Exordium Mosis, qui dixerat: In principio Deum dicendo creasse Cælum & terram & Davidis sui clariorem Ἐγγασιν hujus Oraculi, quæ ita sonat: Verbo Domini cæli firmati sunt, & Spiritu oris ejus omnis exercitus eorum. Psal. XXXIII. v. 6. Nec non illud: Mittet Verbum suum & sanabit eos. Ps. CVII. v. 20. Gentiles verò ad altiores & sanctiores pariter de Verbo, de quo Philosophi, Sybillæ & Oracula ipsis varia, sed parùm sana narraverant & dixerant, cogitationes provocare volebat Johannes, & veram divinamque de hoc Verbo doctrinam proponere. Quare scitè Chryostomus hom. 1. in Joh. *Quemadmodum hi, inquit, qui in Euripo sunt, huc illuc jactantur: Itidem Philosophi nunquam sibi constant, utpotè incertâ & fragili sententiâ omnia loquentes. Verùm hic Piscator, (Johannes) omnia absq; ulla dubitatione differens, tanquam Petra innixus nulla ex parte titubat.*

§. IV.

Cur autem Johannes secundæ Trinitatis personæ appellationem τὸ λόγος tribuat, & quid eadem designet, meritò quæritur. Judæos & Philonem totum suum λόγον ad Creationem Mundi retulisse ex supra citatis testimoniis constat, & idem de hoc λόγῳ credidisse quod Paulus Samosatenus Judaizans & Photinus hostis Deitatis Christi, omninò veresimile. Sic enim de illo Leontius de Sectis Act. III. p. 436. *Non dixit λόγον per se subsistens in Christo fuisse, sed λόγον dixit esse κέλευσιν ἢ τὸ ποσὶ γάμμα jussum & mandatum: h. e. jusfit DEUS per hominem illud, quod volebat & faciebat.* De hoc Zonaras ad Can. I. Concilii Constantinop. p. 68. *Λόγος ποσφορικὸς, ἢ θεὸν π ποστίγμα ἰσπεροῦν τῷ θεῷ: Verbum externum & divinum quoddam mandatum subserviens Deo ad productionem totius univervi, instar instrumenti mechanici.* Imò teste Hilario in

8
in Libro de Synodis hæretici istius temporis, *DEi Filium Verbum duntaxat dixerunt prolativum & insubstantivæ vocis incorporalem sonum.* Vid. Epiph. hæres. 73. Tom. I. Oper. p. 844. & seqq. de Paulo Samosateno & Marcello. Itaque Verbum DEo tribuebant, sed *θεοφωμενόν*, quò Deus in Creatione & manifestatione suæ voluntatis usus sit; Deum tamen & divinam personam hoc Verbum esse negabant. Indè Alogiani ab Augustino Lib. de hæresibus cap. 30. Tom. VI. Oper. col. 18. & *ἄλογοι* & *ἀλόγοι* ab Epiphanio & aliis dicti: Non quasi omninò negarent esse Dei Verbum, cùm Deus esset locutus: Sed quod negarent *λόγον* illum esse *θεόν*, atq; ex hoc capite Johannis Evangelium rejicerent, ceu optimè Lambertus Danaus ad hanc Augustini hæresin annotavit. p. 161. ex edit. Helmstad. A. 1673. Johannes autem Verbum intelligit *ὑποστατικόν* seu *ἑσσιᾶδι* substantiale, ut sanctissimam & ineffabilem ejus à Patre generationem ex analogia Verbi adumbraret. Sic rationem hujus appellationis declarat Gregorius Nazianzenus propter excellentissimam in rebus divinis scientiam, nomine Theologi inter antiquos clarus. Ita verò Orat. XXXVI. p. 590. *λόγος* dicitur Filius DEi, quia ita se habet ad Patrem, ut *λόγος* ad mentem, non modo propter generationem passionis omnium expertem, verùm etiam propter conjunctionem ipsius cum Patre. Fortasse etiam, quia eòdem modò se cum Patre habet, ut definitio ad definitum. Nam hoc quoque *λόγος* dicitur. Qui enim Filium cognovit Patrem quoq; cognovit, (Joh. XIV.) ac brevis & compendiosa facilisq; paterne naturæ declaratio est Filius. Omne enim quod genitum est, genitorem suum tacitâ quadam voce definit. Sic subtilius philosophatur summus Theologus, quem sic explicat Elias Cretensis. Ut definitio naturam rei declarat, sic & subsistens DEi Verbum, naturam Patris demonstrat. Addit laudatus Theologus & aliam rationem appellationis:
Quod

Quod si quis etiam, quia rebus omnibus insit, λόγον vocari conten-
 dat à ratione non aberrabit. Quid enim est, quod non λόγος con-
 ditum sit. Subscribunt huic Theologo & alii Patres, qui ra-
 tiones reddunt hujus appellationis & comparisonem inter
 λόγον & ejus generationem ex mente & Filium DEi ejusque ge-
 nerationem ex Patre instituunt, infra citandi. Et ex hisce
 Damascenus λόγον sic describit, Lib. I. Fidei Orthodoxæ:
 Λόγος Θεοῦ καὶ ἡ φυσικὴ τῶν νῦν κινήσις, καὶ ἡ κινήσις καὶ νοεῖται,
 καὶ λογίζεται ἵστανεὶ Φῶς αὐτῶ ἀν καὶ ἀπαύγασμα. Λόγος πάλιν
 Θεοῦ ὁ ἐκδιόθετος, ὁ ἐν καρδίᾳ λαλῶμενος. Καὶ πάλιν λόγος Θεοῦ
 ἄγγελος νοητός, ὁ μὲν ἐν Θεοῦ λόγος ἀσιώδης καὶ ἐνυπόστατος.
Verbum est naturalis mentis motio, secundum quam movetur, in-
telligit & cogitat. Veluti lux ipsius existens atq. splendor. Ver-
bum rursus est quod internum & in corde promitur. Et iterum
Verbum est nuncius intelligentiæ. Igitur DEus est substantiale
Verbum, & in propria subsistens hypostasi. Cap. XVIII. & Cap.
IX. Indè patet quid de eorum sententia sentiendum sit, qvi
Verbum in divinis μεταφορικῶς saltem non ἀσιωδῶς accipi vo-
lunt. Quanquam enim, verba sunt D. Joh. Dorschæi in Pen-
tadecade Dissert. Theolog. Disp. II. super Pl. II. 7. §. 25. Ver-
bum manifestans ratione intrinsecæ formationis consideratum non
nisi metaphoricè DEo attribuat, tamen Verbum manifestandum,
sublimis ille & incomprehensibilis λόγος propriè adhuc λόγος &
Verbum dicitur, quia ab eterno à DEo Patre procedens hypostaticè
in DEo est. Et ut sapientia genita propriè in divinis dicitur Pro-
verb. VIII. 22. Ità Verbum genitum non nisi propriè in divinis con-
siderandum est. Præsertim quia nihil est in ratione Verbi, si præcisè
& abstractè consideretur, quod aliquam imperfectionem invol-
vat. De ratione autem Verbi primariè est, quod à principio ali-
quo suam originem habet. Verbum enim propriè acceptum sine
ærentia originis concipi nequit. Verbum igitur egressionem ab ali-

²
quo includit: Itaq; secunda Sacrosanctæ Trinitatis Persona propriè
Verbum dicitur. H. J.

§. V.

Quandoquidem ergò Ignatius vulgò Theōphorus di-
ctus, Antiochenæ Ecclesiæ Episcopus & sub Trajano Martyr,
diu cum Apostolis Domini conversatus fuit & ab iisdem
dogmata Christiana tanquàm eorundem genuinus discipulus
hausit, non solum cum iisdem eandem sanctissimam de ve-
ra Christi Deitate Doctrinam, acropolin illam salutis pecto-
re, igne amoris Salvatoris sui flagrante tenuit, sed & cum
iisdem similia locutus fuit. Secus ac Pseudo-Apostoli &
Apostolici, de quibus obtinebat illud, quod vulgò de Hære-
ticis dici solet. *ὅμοια μὲν λαλῶντες, ἀνόμοια δὲ φρονέοντες. Si-
milia loquuntur, dissimilia verò sentiunt.* Exstant variæ ejus
Epistolæ, egregia & facilè prima antiquitatis λείψανα, de qua-
rum autoritate & fide varia prostant Criticorum judicia.
Quindecim earum sub ejus nomine circumferuntur, quarum
ultima tres Latinò tantum Idiomate cæteræ Græcò quoque.
Alii sex, scilicet 1. ad Ephesios, 2. Magnesianos, 3. Trallia-
nos, 4. Romanos, 5. Philadelphenos, 6. Smyrnaeos, alii
addendo illam ad Polycarpum septem earum pro genuinis
habent. Valentinus Pacæus primùm eas publicavit A. 1557.
cujus editionem Anno seqventi Gvillhelmus Morelius Parisiis
expressit, seqvuti postea alii, Grynæus, Mæstræus, Vair-
lenius, Vedelius & tandem Jacobus Usserius Archi-Episcopus
Armachanus, qui Præfat. in Ignatii Epistolas interpolatas
hæc varias editiones recenset, & Veteris quoque Vulgatæ
Interpretationis præcipuas editiones indicat. Ipse verò Us-
serius primò Oxonia A. 1644. Ignatii Epistolas edidit, cum
Veteri Vulgata Interpretatione latina & alia antiqua versione
à se in Anglia reperta, & in græco textu minio notavit, quæ à
ve-

II

vetere Latino Interprete non agnoscuñtur. Paulo post Isáacus Vossius repertò in Bibliotheca Medicea Codice Græcò, Latinæ versionì ab Usserio publicatæ non absimili, editionem ejus maturavit Amstelodami A. 1646. De quâ Usserius gavius valdè, quod spe suâ non esset frustratus, inveniendi exemplar Græcum, quod cum Latina à se inventa Versione concordaret, & suam sententiam de interpolatione confirmaret, ut videre est in Præfat. in sinceras Ignatii epistolas. Tandem J. B. Cotelerius inter Opera SS. Patrum qui temporibus Apostolicis floruerunt, Volumine secundò Ignatii Epistolas cum suis versionibus notis suis & Vossii illustratas, cum Martyrio Ignatii & præter alia cum Vindicis Epistolarum Ignatii scriptis à Joh. Pearsonio Cantabrigiæ A. 1672. edidit primùm Lutetiæ Parisiorum Ao. 1672. & indè Antwerpæ Ao. 1698. Quamprimùm Usserii & Vossii Editiones lucem aspexerunt, in duo quasi agmina divisi sunt Critici Reformatæ Religionis additi. Pars enim cum editoribus faciebat, vel cum Usserio sex, vel cum Vossio septem pro genuinis agnoscebat, Rivetus, Seldenus, Hammondus, Pearsonius, Wilhelmus Cave &c. Verùm altera Criticorum pars illas quoque sex aut septem spurias & post Ignatii aetatem confictas judicabat, in quibus Claudius Salmasius & David Blondellus primas tenent: De quorum dissidiis & altercationibus eorundemque causa videatur Wilhelmus Ernestus Tenzelius in Exercit. Selectis ed. Lipsiæ & Francof. A. 1692. Exercit. III. § 7. Inter eos, qui Pontificiorum sequuntur castra, etsi antè hæc editiones Usserianas & Vossianas plerique Baronium & Bellarminum item Passëvinum secuti omnes græcas XII. Epistolas pro genuinis haberent, post cognitatas tamen hæc Editiones, aliqui quidem easdem, quod ab Hæreticis ex ipsorum opinione essent editæ, pro suspectis habuere, iisque suas corruptas

prætolère, alii tamen propiùs ad Usserii & Vossii sententiam accessère, ut Dionysius Petavius, Ph. Labbeus, Natalis Alexander, Lud. Ellies du Pin, inprimis Cotelierius supra laudatus, cujus sententiam cum sua planè conspirare gaudet Pearsonius in fine Præfat. Vindic. prout modò adductus Tentzelius hæc latius exponit, Exercit. citata §. 8. Nostræ Ecclesiæ Doctores etiam post Usserii & Vossii Editiones, *non quidem*, verba sunt Tentzelii §. 9 *omnem prioribus septem Ignatianis ἀποστόλου derogant, ab omni tamen mutilatione aut interpolatione haud immunes habent*, maximè ex hæc causa, quod ratio emendandi textum Græcum juxta Latinam Versionem, non adèò tuta tantove negotio congrua videatur, cum versio illa recentior sit, quippe circa confinia sexti septimive Seculi conjectante ipsò Usseriò, confecta, nec tantâ fide & curâ græcum exprimat textum, quanta in his monumentis requiritur, ut idem & Pearsonius passim observant: Denique quod maximum est, editionem Ignatianarum non genuinam, sed interpolatam (spuriisquæ Epistolis auctam sequatur. *Neg. enim*, pergit, *ubiq. ipsi convenit cum Veterum Patrum, Theodoretii inprimis allegatis, fatente in notis plus semel Vossio, quod sanè maximum affert præjudicium*. Præterea monet quædam ab antiquis Ignatio tributa in editione Vossiana frustra quari, & Vossium, similiter Usserium vice plus simplici fateri nec suos Codices ab omni corruptione liberos se deprehendisse. Itaque Tentzelius nihil pro Ignatiano haberi vult, nisi quod à Patribus priorum quatuor post martyrium Ignatii Seculorum sanctissimo viro tribuitur. Cum autem qui sequentibus vixerunt ætatibus non habuerint amplius germanas purasquæ Ignatii Epistolas, sed variè interpolatas, prout ostendit Usserius, eatenus tamen tanquam verorum Ignatii verborum testes admitti posse, quatenus cum antiquioribus illis aliquò modò

con-

consentiant. Quicquid verò sit de harum Epistolarum γησπόσηα, Huic tamen, quod præ manibus est, dicto, autoritatem nemo facilè derogaverit, aut ostendere poterit quod id ipsum aut non sapiat stylum Ignatii, aut quod à scopo, quem habebat in suis scriptis, alienum sit.

§. VI.

Verba verò Ignatii, quæ nostram jam exercebunt industriam, hæc sunt in Epistola ad Magnesianos ex Edit. Cotelerii Antwerp. p. 19. n. VIII. Ὅτι εἰς Θεός ἦν ὁ Φανερώσους ἐαυτὸν εἰς ἱησοῦν χριστὸν τὸ ὑἷος αὐτοῦ, ὃς ἦν αὐτὸ λόγος αἰδίου, ὅσα διὰ σιγῆς παρελθόντων, ὃς καὶ πάντα ἐνηρέσησεν τῷ πέμψαντι αὐτόν. Quod unus DEus est, qui se ipsum manifestavit per Jesum Christum Filium suum, qui est Verbum ejus æternum, non à silentio progrediens; quippe in omnibus ei, qui ipsum miserat complacuit. Præclara hæc est & Apostolica de Salvatore nostro confessio, de quo vult πληροφωρητῆραι τὸς ἀπειθῶντας, certos reddi incredulos. Conspirat ea cum testimoniis divinis, scriptis ab ipsis Apostolis. Sic enim ipse Salvator ad Patrem apud Johannem: Hæc est Vita Æterna, ut cognoscant Te solum DEum verum, & quem misisti Jesum Christum. Joh. XVII. 2. Et Johannes de eodem: DEum nemo vidit unquam, unigenitus filius, qui est in sinu Patris, ipse enarravit Joh. 1. 18. Conf. Joh. XIV. 11. & seqv. XVI. 5. &c. Sic quoque de eodem vox Patris de coelo: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi complacui, Matth. III. 17. XVII. 5. Interpolator Epistolarum Ignatii, de quo vid. Usserius in Annotat. ed. cum Epist. hisce interpolatis Oxoniæ Ao. 1644. Cap. 3. & 4. pro more suo breviter à Martyre dicta longiori ῥήσει explicatiùs & ornatiùs tradere se judicavit, & ita Dictum hoc exhibet: εἰς Θεός ἦν ὁ παντοκράτωρ ὁ Φανερώσους ἐαυτὸν εἰς ἱησοῦν χριστὸν τὸ ὑἷος αὐτοῦ, ὃς ἦν αὐτὸ λόγος ἢ ῥητὸς, ἀλλ' ἡσώδης. ἢ γὰρ ἦν λαλιᾶς ἐνάθετος φώνημα, ἀλλ' ἐνεργείας θεϊκῆς ἐσία γεννη-

πῆ, ὅς παντοκράτωρ ἐστὶν τὸ πέμψαντι αὐτὸν. Sic dictum hoc ex-
 hibetur græcè in Bibliotheca Magna PP. Tom. XI. p. II. Et
 ibidem latinè ex versione Vairlenii: *Unus est DEUS omni-
 potens, qui se ipsum manifestavit per Jesum Christum filium suum,
 qui & ipsius Verbum non pronunciatum sed substantiale. Nec
 enim est articulati sermonis vox, sed divine efficacie genita essen-
 tia, quia omnia grata & placita reddit ei, qui se miserat.* Sic
 etiam legitur in Edit. Cotelerii supra citata Tom. II. p. 58.
 & in Edit. priori Usserii, qui verba illa, quæ quasi exegesis
 priorum adduntur in Græco & latino, εἰς τὸ θεὸν λαλιᾶς ἐν ἀέθρε
 φωνήμα, αἰδὲ ἐργείας θεϊκῆς εἰσία γεννητῆ: *Non locutio articu-
 late vocis, sed operatio Deitatis, substantia scilicet genita, in*
 græcò miniò notavit. Verùm sicut hic Interpolator pro
 lubitu Autoris verba mutat, nunc phrasas obscuriores planè
 omittit, nunc aliis planioribus exprimit, nunc planissimas
 aliter refert, nunc Scripturæ loca interserit, nunc sui tem-
 poris consuetudines infercit, nunc suas sententias, aliquando
 longiores. Ignatio supponit, quod variis exemplis vel ex
 hac ipsa Epistola ad Magnesianos ostendit Pearsonius in Vin-
 diciis Ignatianis Part. II. Cap. 3. p. m. 27. Ita Paraphrasten
 potius agit, quàm ut genuina Ignatii verba sistat, quæ rectius
 ex veteri Latina versione & ad eam emendata Græca Vossii
 & Usserii depromuntur. *Exstat in vetustioribus Epistole ad
 Magnesos Codicibus, ubi Christus dicitur, αἰδὲ λόγῳ αἰδὲ
 αἰδὲ ἀπὸ σιγῆς ἐγενήθη, quod antiquissimus Latinus Interpres,
 (sc. ex duobus MSCTis in Anglia repertis, & ab Usserio editis)
 reddit, qui est Verbum illius æternum, non à silentio progrediens.
 Quod confirmat Veterem Lectionem Græcam, αἰδὲ ἀπὸ σιγῆς ἐγε-
 νήθη. Hanc genuinam existimo, scribit Stephanus le Moyne
 Theol. Leidenensis in Notis & Observat. ad Polycarpi Episto-
 lam p. 162. Quamquàm ipse l. c. verba superius allata non
 qui-*

quidem interpolationem, sed horum verborum claram & perspicuam interpretationem, quæ sensum fundit planum & orthodoxum, esse existimet.

§. VII.

Sic ergò Vir Apostolicus, & Johannis Evangelistæ Discipulus, ut vocatur in Historia Martyrii Ejusdem apud Coteler. Vol. II. p. 161. Apostolicam de Christi æterna ex Patre generatione fidem, rotundis profitetur verbis. Neque solum Phrasi Apostolicâ, quâ etiam utitur in Salute, quam dicit Smyrnæis, initiò Epistolæ ad eosdem, & in interpolatis Epistolis passim; Sed & aptissimâ eandem declarat, quâ proinde & alii, qui proximè ætatem Ignatii attingunt, leguntur usi. Claruit eòdem Seculo Justinus Martyr triginta circiter post martyrium Ignatii annis, & ipse Αποστολων γενόμενος & μαθητης, ut se ipsum vocat Epist. ad Diognetum p. 387. (quod de Viris Apostolicis, quos audiverat, intelligendum, vel de doctrina Apostolica, ut judicat Wilh. Cave in Hist. Liter. Sec. II. in Justino,) De Filio Dei instruit suum Tryphonem Judæum. Aliud, inquit in Dialogo cum eodem p. m. 221. *verò etiam vobis, O amici ex sacris literis producami testimonium, primivus antè creaturas omnes DEum genuisse ex se δὲναων πρὸ λογικῶν. Virtutem quandam rationalem, quæ quidem & Gloria Domini à Spiritu S. vocatur, nonnunquam autem Filius, aliquando Sapiëntia, quandoque Angelus, interdum DEus, aliquando Dominus & Verbum - - - His enim nominibus omnibus appellari habet, cum ex paterni consilii & voluntatis administratione, tum ex voluntaria Patris generatione. Qualem generationem in nobis quoque videmus fieri modò. Verbum enim aliquod proferentes, Verbum gignimus. Non per reflectionem, ita ut, quod in nobis proferentibus est, imminuat Verbum. Testimonium autem mihi dicit Verbum Sapiëntiæ, quod ipsum DEus iste est à Patre hujus un-*

versit a-

versitatis genitus. Proverb VIII, 22. Qui verbum videlicet & Sapientia & Virtus & Gloria generantis. Et in Apologia pro Christianis p. m. 37. quæ vulgò prima inscribitur: Filius, inquit, DEi Patris, qui solus propriè dicitur Filius, λόγος simul cum illo ante Creaturas συνυὼν καὶ ἡνωμένον existens & nascens, quoniam primitiùs per eum cuncta condidit & ornavit. Tatianus Justinus Discipulus in Orat. contra Græcos communem Christianorum sui temporis de Filio DEi sententiam explicans, sic ait: Δόγος γὰρ ὁ ἐπαρχένος, Verbum igitur illud caeleste, Spiritus à Patre genitus καὶ λόγος ἐκ τῆς λογικῆς δυνάμεως ratio ex rationali potentia, ad imitationem sui genitoris fecit hominem immortalitatis imaginem. Et mox Δόγος Verbum ante creatos homines, Angelorum erat Conditor. Athenagoras Atheniensis Philosophus & non minùs celebris Theologus, secutus procul dubio Aristidem, qui sub habitu Philosophi Athenis Christianam fidem professus & Apologeticum scripsit Adriano, præceptorem, pariter in Apologia quam ad Imperatores M. Aurelium Antoninum, & L. Aurelium Commodum, edidit, ut innocentiam Christianorum declararet & persecutiones grassantes sisteret, sæpe appellatione τῆς λόγου utitur, & sic de Deo Patre & Filio confitetur. Ne quis ridiculum putet, scribit, Deo Filium à me attribui. Non enim ut Poëtæ fabulantur, qui nihilo meliores hominibus, Deos suos faciunt, vel de DEo Patre vel de Filio sentimus. Ἄλλ' Ἰησοῦς ὁ ἡμεῖς τῆς ἱεῖας, λόγος τῆς Πατρὸς ἐν ἰδέᾳ καὶ ἐνεργείᾳ. Sed Filius DEi est Verbum Patris in Idea & Efficientia. Ab ipso enim & per ipsum facta sunt omnia, cum Pater & Filius unum sint: Ita ut Filius sit in Patre & Pater in Filio per unionem & potentiam Spiritus. Νοῦς καὶ λόγος τῆς Πατρὸς ἐν ἡμῶν. Mens & Verbum Dei, Filius Dei est. Pergit explicaturus, quomodo se habeat illa τῆς λόγου generatio Jam si vobis, scribit, qui intellectus subtilitate excellitis, aliis repetendum videtur, quidnam sibi

sibi velit hic DEi Filius, paucis verbis dicam. Primigenia est Patris progenies (qua non ut facta) à principio enim DEUS, qui est mens eterna, ipse in se ipsò λόγον h. e. Verbum aut rationem habet, cùm rationalis sit ab eterno, sed ut rerum cunctarum Idea & perfectio foret, egressa est. Et mox, ut λόγον ab omnibus segregaret creaturis: ut DEum asserimus & Filium τὸν λόγον αὐτοῦ & Spiritum S. unum secundum potentiam: Patrem, Filium & Spiritum S. Filius enim Patris mens, Verbum & Sapientia est, & ab eodem Spiritus, sicut lumen ab igne profluit. Denique Irenaeus, qui in adolescentia sua Polycarpi diligens Auditor fuit, ideoque meritò ab Eusebio primam Apostolorum successionem habuisse dicitur. Lib. V. H. E. c. 20. ὁ ἐγγὺς τῶν Ἀποστόλων γενόμενος & juxta Basilium M. de Sp. S. c. 29. Tom. II. Oper. p. 378. frequentissimè hâc appellatione Filii DEi aeternam designat generationem in scriptis quae supersunt. Ex multis dabimus pauca loca. Lib. II. contra Hæreses cap. 43. p. m. 199. Non enim infectus es, ô homo, neq. semper coëxistebas Deo, sicut proprium ejus Verbum: Sed propter eminentem bonitatem ejus, nunc initium facturæ accipiens, sensim discis à Verbo dispositiones DEI, qui te fecit. Et lib III. Cap. 8. p. 250. Sed nec quicquam ex his, quae constituta sunt, & in subjectione sunt, comparabitur Verbo DEI, per quem facta sunt omnia, qui est Dominus noster JESUS Christus. Quoniam enim s. Angeli, sive Archangeli, sive Throni, sive Dominationes, ab eo, qui super omnes est DEUS & constituta sunt & facta per Verbum ejus: Johannes quidem sic significavit: Cùm enim dixisset de Verbo DEi, quoniam erat in Patre, adiecit: Omnia per eum facta sunt, & sine eo factum est nihil. Lib. IV. c. 1. p. m. 319. Cùm igitur hoc firmum & constans, neminem alterum Deum & Dominum à Spiritu prædicatum, nisi eum, qui dominatur omnium DEUS, cum Verbo suo &c. & cap. 14. p. 330. Patrem invisibilem & interminabilem, quantum ad nos est, cognoscit

scit suum ipsius Verbum, & cum sit inenarrabilis, ipse enarrat eum nobis. Rursum autem Verbum suum solus cognoscit Pater &c. & circa finem cap. In omnibus & per omnia unus DEus Pater & unum Verbum & unus Filius & unus Spiritus & una fides & salus omnibus credentibus in eum. Ib, Cap. XVII. p. 334. Propter hoc Judæi excesserunt à Deo, Verbum DEi non recipientes, sed putantes per se ipsum Patrem sine Verbo, i. e. sine Filio posse cognoscere DEum. - - - Hic Filius, qui est Verbum DEi ab initio præstruebat, non indigente Patre Angelis, uti faceret conditionem &c. Et cap 37. p.m. 369. Adest enim ei, scilicet DEO Patri, semper Verbum & Sapientia Filius & Spiritus, per quos, & in quibus omnia liberè & spontè fecit, & ad quos loquitur, dicens: *Faciamus hominem* &c. Etsi verò jam Irenæi tempore appellatione τῷ λόγῳ Valentiniani similesque Hæretici turpissimè abuterentur & Logon in suis Generationibus & triginta Æonibus Pleromatis scriberent, nihilominus appellationem τῷ λόγῳ & retinuit & ab Hæreticorum profano usu & ineptis prorsus speculationibus vindicavit, ab initio hujus Libri cap 1. & consequenter passim.

§. VIII.

Aptissima scilicet videbatur hæc appellatio Filii DEi & Johanni Evangelistæ & Apostolo & Viris Apostolicis vestigia ejusdem legentibus, adeoque & Ignatio, quia eadem, ut jam supra indicavimus §. IV. ineffabilem & sanctissimam Filii DEi ex Patre generationem adumbrare ipsis fuit visa. Adduximus supra Gregorium Nazianzenum rationem hujus appellationis collocantem in similitudine sive analogia, quam habet Verbum ad secundam Trinitatis personam, consistentem maximè in hoc, quod uti homo Verbum suum in mente atque cogitatione sine passione parit, ut & idem in mente maneat, ita & Filius à Patre genitus sit, sine ulla mutatione & se-
para-

paratione. Cum eodem & alii passim inter Veteres consentiunt. Sic enim Athanasius Lib. de Decretis Synodi Nicenæ p. 409. hoc ipsum exponit, cum ait: *Hic est Verbum Patris, in quo τὸ ἀπαρτὸς καὶ ἀμείψις τὸ πατρὸς impartibile & impartibile Patris intelligere possumus. Verbum enim ne hominum quidem per passionem aut partitionem gignitur, nedum Dei.* Basiliius M. in init. Evang. Joh. p. 506. *Cur Verbum?* scilicet appellatur, quarit, & respondet, ut quod ex mente procedit ostendatur. *Cur Verbum?* Quia citra passionem genitum est - - - Verbum dixit, ut passionis expertem generationem ostendat & perfectam Filii substantiam se doceat & conjunctionem sine tempore Filii ad Patrem per hæc demonstrat. Nam & Verbum nostrum mentis fetus sine passione generatur. Neque enim scinditur nec dividitur, nec fluit, sed manens tota mens in proprio statu Verbum totum & continuum emittit, ac procedens Verbum omnem generantis mentis virtutem in se ipso complectitur. Ita & Gregorius Nyssenus Orat. IV. contra Eunomium Tom. II. Oper. p. m 534. rationem reddens cur Johannes Theologiæ mysterium prædicans Filium Dei Verbum dixerit, ait: *Ὡς μάλιστα πρῶτον πατρὸς ἀπαρτῶσι τὴν ἀρχήν ἀκούων* quàm longissime ab affectione non exercitatum animum abduceret, non filium dixit in præmio, non patrem, non generationem, ne quis in primis vel Patrem audiens, ad promptam & notam hujus nominis significationem traheretur, & filium prædicari cum didicisset, consuetò more & usitatò significatione hoc nomen animò comprehenderet & in generationis vocabulum proccideret, tanquàm in lapidem offensionis: Sed Patris loco Principium nominat; & pro verbo, genitus est, posuit verbum, erat, & locò filii τὸν λόγον & ait: *In principio erat Verbum. πῶς ἐν τῷ πνεύματι;* quæ in hisce affectio. *Ut tuus sermo ex mente prodit, neq. affectui mediis intermiscetur:* Sic etiam illic Verbum cum audisti, & ne affectum

Etum ex aliquo intelligas, ideò repetitò præconiò ait: Et Verbum erat apud DEum. Non aliter Theodoretus in Epitome Divin. Decretorum Cap. II. p. 256. ὁ λόγος, inquit, δηλοῖ τὸ ἀπαρτὸς τῆς γεννήσεως. Verbum impartibilem fuisse generationem significat. Ne enim filium audientes in humanas incideremus cogitationes & crederemus eòdem quò nos modò genitum fuisse universonum Opificem, Verbum illum appellavit: Sic docens generationem illam ab omni passione liberam fuisse. Nec enim mens nostra, verbum parturiens opus habet conjunctione femina, vel sectionem, fluxionemque aliquam patitur, sed sicut perfecta est, perfectum efficit verbum. Hisce gemina habent Chrysostomus Homil. II. in Joh. Cap. I. Tom. II. p. 23. Cyrillus in Thesaurò Assert. 6. Tom. V. Oper. Part. I. p. 43. Isidorus Pelusiota Lib. III. Epist. XVIII. p. 265. & CXLI. p. 312. Theodoros Ancyræ Episcopus in Actis Ephesinis p. 262. Theophylactus in Cap. I. Joh. & alii passim. Et hæc est prima ratio appellationis hujus, ut scilicet per eam generationem Filii ex substantia Patris ab omni humana & corporea sepegarent generatione, & docerent ex Johannis Oraculo, eandem ἀνω συνδιασμιμὴ ἢ ἀπαρτὸς, καὶ ἀχρόνωσ, καὶ ἀρρετύσως καὶ ἀχρωετύσως ἐκ τοῦ Πατρὸς, sine conjunctione, sine passione, sine tempore, sine corruptione & inseparabiliter ex Patre factam, ut loquitur Damascenus Lib. I. de Fide Orthodoxa cap. 9. Sed & aliæ similitudinis Verbi cum λόγῳ divino dari possunt rationes. Ut enim Verbum hominis imago est rei, quæ intelligitur: Sic Verbum imago Patris quam semetipsum infinità intellectione comprehendens producit. Verbum enim mentis, totam in se continet mentem atque exprimit, cujus est imago. Eòdem modò Verbum totum in se Patrem exprimit & continet. Cur Verbum? quærit iterum Basiliius M. Homil. XVI. quæ est in Princip. Joh. Tom. I. p. 435. Quoniam imago

imago est genitoris, totum in se monstrans genitorem, nullam inde partem deducens & perfecta in se existens: Quemadmodum ferè verbum nostrum quod totius nostræ cogitationis imaginem refert. Huc respicit Gregorius Nazianzenus supra cit, cum dicit: Filium se ad Patrem habere eodem modo, ut definitio ad definitum, scilicet quia naturam Patris in se tanquam imagini representat. Vocatur hinc Filius, Imago Patris, & Character ejus substantia, & splendor gloriæ Patris, 2. Corinth. IV. 4. ad Coloss. I. 1. Hebr. I. 3. Præterea uti Verbum Creatum ex mente sic oritur, ut in eo permaneat, nec ab eo separatum existat, quamvis ab illa diversum sit: Sic DEi Verbum, quantum propriâ subsistit personâ à Patre distingvitur à quo genitus est, quatenus autem Patris habet substantiam eamque in se exprimit, unum naturâ cum illo est. Prius sic graphicè describit Fulgentius Lib. III. ad Monimum: Sic est, ait, Verbum apud DEum, sicut est in mente Verbum, sicut in corde consilium. Cum enim mens apud se verbum habet, utique cogitando habet. Quia nihil aliud est apud se dicere, quam apud se cogitare. Cum ergo mens cogitat & cogitando Verbum intra se generat, de sua substantia generat Verbum, & sic illud Verbum generat de se, ut genitum habeat apud se: Nec minus aliquid habet Verbum, quod ex mente nascitur, quam est mens de qua nascitur: Quia quanta est mens, que generat Verbum, tantum etiam est ipsum Verbum. Sicut enim de tota mente nascitur Verbum, sic intrâ totam permanet natum. Et quia cogitante mente, non est ejus aliquid, ubi in ea Verbum non sit. Ideo verbum tantum est quanta est mens ipsa, de qua est, & cum apud illam est, in illa est, & quanta illa est, tantum etiam Verbum est, quia de tota & in tota est, tantumque est ipsum Verbum, quanta simul est & mens ipsa cum Verbo: Neque enim sic de ea Verbum nascitur, ut ab ea localiter secernatur. Nativitas quippe illa, que ostendit quid sit, & de qua sit, ipsa ostendit,

quod extra eam, de qua natum est, esse non possit, nec in aliquo minus sit, sed sic de ipsa sit, ut apud ipsam, & in ipsa sit, tantumque sit de illa, quantum in illa, & tantum in illa, quantum cum illa. H. I. Posterius verò sic exprimit Gregorius Nyssenus Orat. Catech. M. Cap. I. Tom. III. Oper. p. 47. Verbum hoc, ait, aliud est ab eo, cujus est Verbum. Nam hoc quoque est ali- quò modò ex iis, quæ ad aliquid dicuntur τὸν τῶν π λεγομένων. Quandoquidem oportet omninò cum Verbo etiam Verbi Patrem subaudiri. Non enim esset Verbum, nisi Verbum esset alicujus. Quare si notionis habitudine ac relatione discernit auditorum mens & ipsum Verbum, & id, ex quo existit, nihil est nobis utiq; periculi, ne Verbi Mysterium cum Græcorum pugnans opinionibus, conveniat cum iis, qui favent partibus Judæorum. Nec minus disertè Augustinus Lib. VII. de Trinitate cap. 2. Tom. III. Oper. col. 337. Sicut Filius ad Patrem refertur non ad se ipsum dicitur. Ita & Verbum ad eum, cujus Verbum est, refertur, cum dicitur Verbum. Eò quippè Filius quò Verbum, & eò Verbum, quò Filius. Hisce comparationibus inter Verbum quod in intellectu hominis nascitur cum Verbo quod ex DEO ab æterno genitum est, & hæc addunt Theologi Venerandæ Antiquitatis. Ut λόγος, dicunt, sive conceptus in mente Artificis principium est fabricandi. Ita Verbum divinum in mente Patris principium est operandi: Et ut potest esse Verbum, quod non sequitur opus, non potest autem esse opus, nisi præcedat Verbum: Sic Verbum DEI potuisse esse nullà existente creaturâ, creaturam verò nullam esse posse, nisi per Verbum. Reddit hanc rationem itidem Gregorius Nazianzenus supra cit. & Dionysius Cap. VII. de Div. Nom. n. 4 p. 607. DEUS Verbum, inquit, prædicatur à Scripturis, non, quia solum rationis & mentis & Sapientie largitor est; sed quia causas omnium in se ipso uniformiter anticipavit, & quia per omnia meat. Nervosè hæc

com.

complectitur Augustinus Lib. XV. de Trinit. cap. II. col. 455. Animadvertenda, inquit, in hoc enigmate etiam est ista Verbi DEI similitudo, quod sicut de illo Verbo dictum est: Omnia per ipsum facta sunt, ubi DEUS per Unigenitum Verbum suum predicatur universa fecisse, ita hominis opera nulla sunt, quae non prius dicuntur in corde. Unde scriptum est (Eccles. XXXVII) Initium omnis operis Verbum: Sed etiam hic cum verum Verbum est, tunc est initium boni Operis. Verum autem Verbum est, cum de Scientia bene operandi gignitur --- Est & hac in ista similitudine Verbi nostri similitudo Verbi DEI, quia potest esse Verbum nostrum, quod non sequatur Opus, opus autem esse non potest, nisi precedat Verbum. Sic & Verbum DEI potuit esse nullà existente Creaturà, creatura verò nulla esse potest, nisi per ipsum, per quod facta sunt omnia. H. I. Tom. III. Oper. col. m. 455. Denique nec inepta est similitudo Veterum, quam inde petunt, quod sicut Verbum mentis per vocem ostenditur: Sic Verbum divinum per assumptionem carnis hominibus se manifestasse. Sic iterum Augustinus l. c. Verbum quod foris sonat, signum est Verbi, quod intus lucet, cui magis Verbi competit nomen. Nam illud, quod profertur carnis ore, vox Verbi est, Verbumque & ipsum dicitur propter illud à quo ut foris apparet assumptum est. Ita enim Verbum nostrum vox quodammodo Corporis fit, assumendo eam, in qua manifestetur sensibus hominum. Et sicut Verbum nostrum fit vox nec mutatur in vocem: Ita Verbum Dei caro quidem factum est, sed absit ut mutaretur in carnem. Assumendo quippe illam, non in illam se consumendo, & hoc nostrum vox fit, & illud caro factum est. H. I. col. 454. Cui jungimus Gregorium Nyssenum Orat. II. Tom. II. p. 27. de hac similitudine sic differentem: Generatur in Corde Verbum generatione quâdam incomprehensibili atq; incorporatâ, manetq; intus incognitum, ac secundâ generatione corporeâ per labia generatur, tuncque omnibus in-

notescit.

notescit. Ab anima tamen, qua ipsum genuit, non avellitur, ut
 per duplicem Verbi nostri generationem manifestè duas DEi Verbi
 generationes secundum imaginem & similitudinem ediscamus.
 Genitus enim est invisibili & inexplicabili atque incomprehensibili
 ratione à Patre ante secula. Eratque incognitus tanquam in
 anima quadam, apud Patrem; quousq; tandem ex corde quodam,
 ex sancta Virgine, sine corruptione, sine semine, secundum car-
 nem generatus est, mundoque se prodidit, nihil ab occulta Dei ge-
 nitoris paterna substantia separatus. Denique ad explican-
 dam Notionis hujus Filii proprietatem, aliqui inter Antiquos
 PP. cum Verbo ἐκ τῆς ψυχῆς & Verbum ἡγεσθησθὲν adhibuerunt,
 non quidem ut hoc se jungerent ab illo, quod faciebant Hæ-
 retici, de quibus postea, sed ut cum illo conjungerent, & ali-
 am proprietatem Filii innuerent. Sicut enim Verbi sermo-
 nisq; proprietates est, ut sit mentis & cogitationis Interpres: Ita
 DEi Filium idcirco quoq; λόγον vocari, ut sit Patris Interpres,
 ac per illum iste cognoscitur. Ita Gregor. Nazianz. Orat.
 XXXVI ait: nominari Filium λόγον, ἄλλ' τὸ ἐξαγγελικόν, quæ
 est vis evnunciatrix. Potest, inquit Origenes Tom. I. in Joh.
 p. 41. Filius etiam sermo esse, eò quod renunciet occulta Patris sui, qui
 mens existit, perinde atque Filius, qui vocatur sermo. Ut enim apud
 nos sermo, nuncius est earum rerum, quæ à mente cernuntur: Sic
 ille Dei sermo, qui Patrem agnovit, Patrem agnitus revelat. Et
 August. Lib. de Fide & Symbolo cap. 3 Tom. III. Oper. col.
 140. & 141. Verbum, inquit, Patris idcirco dictum est, quia per ipsum
 innotescit Pater. Sicut ergò verbis nostris id agimus, cum verum
 loquimur, ut noster animus innotescat audienti, & quicquid se-
 cretum in corde gerimus, per signa hujusmodi ad alterius cogniti-
 onem proferatur. Sic illa Sapientia, quam Deus Pater genuit, quo-
 niam per ipsam innotescit animus secretissimus Patris, Verbum ejus
 corre-

convenientissimè nominatur. Vid. ibidem hæc fusius de-²⁵
clarans.

§. IX.

Quantacunque interim inter Verbum divinum ex intellectu Patris natum & inter Verbum creatum in intellectu hominis sit convenientia; In plurimis tamen ab invicem distant, & dissimilitudo inter utrumque notabilis occurrit & observata fuit à Patribus Ecclesiæ, inprimis contra hæreticos, qui similitudinem Verbi ultra quàm par erat extendebant. Initiò sicuti cum Vita, Virtus, Sapientia cæteraque translata, ex hominum usu tribuuntur Deo, non similiter in eo se habere & inesse putantur ut in nobis: Sed excellentiori ratione: Ita & de λόγος ac Verbo idem cogitare oportet. Nam natura nostra quia caduca est & mutabilis neque sempiternum, neque subsistens parit Verbum. Deus autem ut æternus est, sic æternum & subsistens habet Verbum, Vivum & intelligens: Imò quia simplex est, vitam ipsam & intelligentiam, adeoque potentiam, bonitatem & reliqua omnia, quæ sunt in Deo. Hæc enim non tam in Verbo sunt, quàm hæc ipsa illud est. Quod & à producente diversum sit oportet, quia Verbum omne relationem significat, & nihilominus essentia & essentia proprietatibus unum idemque cum eo. Quia neque plures naturæ sunt in Divinitate, neque Vitæ, neque Sapientia bonitatesque plures. Atque hinc Basilii M. Homil. XVI. p. 435. supra citatâ: *ἄνευ τοῦ λόγου Ἱεροκρεπίος. Audi, inquit, Verbum hoc ita ut Deo condignum est. Nam de Unigenito differens Verbum ipsum appellavit: Quemadmodum illum post & Lucem & Vitam & Resurrectionem vocabit: Cum verò lucem audis, non hanc sensibilem oculisque visibilem existimabis. Neque cum Vitam audieris, hanc communem putaveris; quâ & bruta vivunt. Similiter & Verbum audiens, cave mentis imbecillitate*

D

ad

ad humiles terrenasque sententias de primariis, sed Verbi potestatem ac sensum diligentius investiga. Scilicet præcipuum inter divinum & humanum Verbum discrimen in hoc consistit, quod nostrum sive interius sive externum & prolativum, non subsistit, neque habet *ὑπόστασιν*, sed accidens quoddam est, quod per se non existit; Sed nec vitam habet, neque rationem aut sapientiam aut naturales ejusmodi condiciones, quales in eo sunt, à quo proficiscitur. Quamvis enim Hominis vel Angeli perfectè se cognoscentis dicentisque Verbum, totum illud repræsentat atque exprimit, quod in ipso est, ac rationem, intelligentiam, sapientiam, voluntatem aliaque naturalia ejus ornamenta continet; hoc tamen extrinsecus duntaxat, & ut loquuntur Scholaſtici objectivè vel secundum intentionem habet, non formaliter, ut ipsum per se vivens, rationale, sapiens sit, quippè accidens est, & qualitas quædam, cujus in essentiam proprietates istæ non cadunt, nisi specie ac repræsentatione; Uti speculum viventem & agentem ac moventem sese hominem refert, cum per se ipsum & *ὑπόστασις* sit illorum expers. Divinum autem Verbum, quoniam ex ipsa Dei substantia verâ generatione oritur, eaque generatio ipsamet est substantia gignentis, non actio aliqua, substantiæ accidens: Ideò *ὑπόστασις* & subsistens est, ac vivum, intelligens, sapiens nec ullâ essentia proprietate à producente diversum. Ratio ejus, ut Augustinus locò suprâ citatò declarat, potissimum hæc est: *Quod creatum Verbum non ex ipsa procedat essentia dicentis; Sed ex ejus scientia & cognitione, que nature accidit.* Neque enim homo e. g. secundum naturam & essentiam suam actu est intelligens, sed adventitia quædam in eo qualitas est scientia, ex qua Verbum oritur. In DEO verò scientia & intelligentia ipsa illius est essentia seu substantia. Est enim purus actus ac potentia omnis expers. Ver-
ba

ba Augustini Lib. cit. Cap. 13. Tom. III. col. 458. sunt hæc:
Longè huic scientia scientia nostra dissimilis. Quæ autem scientia DEI est, ipsa & sapientia, & quæ sapientia, ipsa essentia seu substantia. Quia in illius natura simplicitate mirabili, non est aliud sapere, quàm esse, sed quod est sapere hoc est & esse. Nostra autem scientia in rebus plurimis propter eam & amissibilis est & receptibilis, quia non est hoc nobis esse quod scire & sapere, quoniam esse possumus, etiamsi nesciamus, neque sapiamus ea, quæ aliundè didicimus. Propter hoc sicut nostra scientia illi scientiæ Dei, sic & nostrum Verbum quod nascitur de nostra scientia dissimile est illi Verbo Dei, quod natum est de Patris essentia. Tale est autem ac si dicerem, de Patris scientia, de Patris sapientia, vel quod est expressius, de Patre scientia, de Patre sapientia. Insigniter hoc ipsum declarat Athanasius Orat. V. Tom. I. p. 302. & 303. Verbum, inquit, non dissolubiliter neque simpliciter vox est significativa, sed ὁμιώδης λόγῳ & substantiale Verbum & substantialis sapientia, quæ reverà est Dei Filius - - - Quemadmodum enim ex Deo Deus est & ex Sapiente Sapientia, & ex rationali ratio sive Verbum & ex Patre Filius; Sic ex Subsistentia subsistens, & ex substantiâ substantialis, ac substantiâ præditus & existens ab existente. Quoniam nisi substantialis esset sapientia & substantiâ præditum Verbum, existensq; filius; sed simpliciter Sapientia & Verbum & Filius in Patre, esset ipse Pater & sapientia compositus & Verbo. Quod si verum est, superiora illa absurda consequentur: Tum sui ipse Pater erit: Ac se ipse gignens filius & à se ipso genitus: Vel certè mcrum nomen est Verbum & Sapientia & Filius, neque is de quo dicuntur, ista, vel potius, qui est ista, subsistit. Docet ergò disertè Magnus ille Fidei Orthodoxæ Defensor, utique ἐν πίστευτον εἶναι τὸν λόγον.

§. X.

Docebant hoc Sabelliani, qui uti personam eandem esse

esse volebant Patris & Filii, ita hunc ἐνδιόθετον λόγον esse confitebantur, sed ita ut in idias struerent personalitati Verbi, dicebant enim: Quemadmodum concepta in animo nostro notio & cogitatio, à nobis personâ non distingvitur: Sic & à Patre Filium personâ non differre. Atq; hinc Basilius M. Homil. XXVII. contra Sabell. Tom. I. pag. 519. de iisdem, *nominetenus, ait, consistentes Filium, re ipsâ autem, verèque ejus ὑπαρξίν existentiam negantes, Judaismum instaurant. Etenim cum Verbum consistitur, cum eo quod mente conceptum est, illud comparant, & Sapientiam vocantes, similem esse dicunt illi habitui, qui in eruditorum anima conflat. Ac propterea personam constituunt unam Patris & Filii & Spiritus S. Quandoquidem unus etiam homo dividitur, neutiquam divisus ab eo, quod inest Verbo & Sapientiâ, sive ut habet alia Versio, propter Verbum quod in se habet, & Sapientiam.* Pariter & Marcellus Ancyranus Photini Magister, Verbum DEi unam cum Patre esse Personam & ἐνδιόθετον λόγον quò Pater λογικὸς appelletur formaliter professus. Differre ergò dixit λόγον à Patre ἐιεργεία solâ, & humano Verbo prorsus simile esse. Accusat de hoc ipso Marcellum Eusebii Cæsariensis in Libris contra Marcellum. De Paulo Samosateno vid supra §. IV. Arius autem & hujus maximè Discipuli Aëtius & Eunomius, in contrariam ruebant hæresin, & non modò personâ, sed etiam naturâ separabant utrumq; Patrem & Filium, ac proindè Filium negabant ἐνδιόθετον λόγον esse: Sed diversum ab eo constituiebant alterum, cui se ille communicasset. Testis est Cyrillus Lib. I. in Joh. Cap. 4 Tom. IV. p. 30. ubi Eunomii verba refert hæc: *Unigenitus DEi Filius non est ex se propriè Verbum ejus, sed internum illud Verbum DEi ac Patris in ipso movetur & est semper. Qui autem ab illo genitus dicitur Filius, internum ejus verbum excipiens, tum discendo novit omnia, tum ad ejus similitudinem dicitur, & est Verbum.* Proindè malebat Filium DEi esse *weg-*

Φορεμὸν prolativum Verbum Patris aut Sermonem, qui parti-
 ceptus interioris, eoque repletus, paternam enunciat declarat-
 que substantiam. Scilicet Ariani duplicem in DEO λόγον sta-
 tuebant, alterum in ipso Patre residentem λόγον naturalem,
 ipsius & proprium per quem & universitatem rerum omnium
 & λόγον alium condidit: Alterum à Patre & insito λόγω pro-
 creatum, qui & λόγω nominatur & σοφία κατ' Ἰπινοίαν h. e.
 solâ animi cogitatione: λόγω quidem propter rationales
 creaturas, sapientia propter eas, quibus sapientiam commu-
 nicat. Ita sententiam eorundem exponunt Athanasius Orat.
 I, & III, Tom. I. p. 124. pag. 187. & seqv. & in Libro de sen-
 tentia Dionysii. Cyrillus itidem Alexandrinus Lib. I. in Joh.
 cap. 4. locò antè citatò & in Thesauro Asser, XVI. Ultris que
 se opponebant Orthodoxi, qui uti contra Sabellianos & qui
 cum eis faciebant, defendebant Filium ἐκ τῆς οὐσίας λόγον Patris
 esse, ut tamen distinctus sit à Patre, & propriam habeat οὐσί-
 ασιν: Ita contra Arianos & eorum seqvaces tenebant eun-
 dem λόγον, qui ab aeterno fuit apud DEum, se nobis manife-
 stasse, cum in tempore Caro factus nobis Verbum Patris an-
 nunciavit. Nec propterea λόγον tantum dici; Sed quia sem-
 pitemnum fuit Patris Verbum, quoniam Pater nunquam fuit
 ἀλόγος. Hinc Verbum DEI ac Filium καθ' ἑαυτὸν ἐσάρθρωον
per se substantiatum esse scribit Eusebius Hierosolymitanus Ca-
 tech. XI. p. 96. *Genuit, inquit, Pater Filium, non ut in homi-*
nibus mens Verbum generat. Etenim mens in nobis subsistens est:
Verbum autem loquendo prolatum & in aëre diffusum perit. Nos
autem novimus Christum genitum Verbum non prolativum; Sed
Verbum subsistens, vivens; Non labris prolatum, sed ex Patre ab
aeterno & ineffabiliter atque in propria hypostasi genitum. Undè
 & passim, ne quis Verbum DEI ἐνεργεσίαν esse solam existi-
 met,

30
met, sed perfectam ac stabilem à generante diversam *ἑστυ-
σαν*, urgent eundem Filium vocari. *Sermo, Filius natus est,*
qui non in sono percussis aëris, aut tono coacta de visceribus vocis
accipitur, sed in substantia prolata à DEO Virtutis agnoscitur, in-
quit Autor Libri de Trinitate, qui vulgò Novatianus inscri-
bitur. Et Hilarius Lib. 2. de Trinitate col. 26. scribit: *Est*
progenies ingeniti, Unus ex Uno, Verus ex Vero, Vivens à Vivo,
perfectus à perfecto, Virtutis Virtus, Sapientia Sapientie, gloria
glorie, imago invisibilis DEI, forma Patris ingeniti. Interim
λόγον ἐκ λόγου Verbum de Verbo, & si Irenæus Lib. 2. cap. 48.
Ambrosius Lib. de Divinit. Filii c. 5. Tom. IV. Oper. col. 281.
& alii ita locuti fuerint, non facile dixerunt, ne notionem
Filii cum Patris confunderent. Vid. Petavius Dogmat. Theol.
Tom. II. Lib. VI. cap. 3. p. 554 & seq. Prout etiam Filium
DEI Sermonem, quò eundem indiscriminatim Veteres vo-
cabant, cum Arius luderet æquivocatione Vocis *λόγου*, ut
divinitatem eluderet, postea non ita facile vocarunt, & si ex
ratione sermonis seu *λόγου ὁμοεικέλιου* hoc nomen personale,
tanquam ex notiori, quam est *λόγος ἐν ἑαυτῷ*, explicarent.
Vid. Petavius l. c. Cap. I. §. 5. Sic enim Arius Catholicis illu-
dens in Sotadeis Canticis & Thalia, *Multi Verba*, dicebat, lo-
quitur DEUS, quodnam igitur ex istis Verbis Filium & Verbum
Unigenitum Patris esse dicimus? ut refert Athanasius Lib. de
Decret. Synod. Nicænæ Tom. I. Oper. p. 43. Ubi tamen ipsi
respondet: *Quasi non sufficiat unum ex DEO Verbum ad omnem*
ex voluntate Patris Creationem & providentiam implendam. Si
enim DEUS plura Verba loquitur, hoc ipsum imbecillitatem omnium
arguit, quod unumquodq. usum alterius prestare nequeat. Sin
Verbò uni. ò dicatur uti, quemadmodum revera utitur, hoc & ad
ostendendam DEI Virtutem pertinet & Verbi perfectionem, quod
ab illo produit. Et in Lib. V. contra Arian. Tom. I. Oper. pag.
302.

302. docet: *Sicut una substantia est principium; Sic unum esse substantiale & subsistens ejus Verbum ac Sapiantiam.* Quin ipsi Semi-Ariani, qui non nihil de Arii blasphemia remittebant, fatebantur verba illa sive sermones quibus Filius allocutus est Patrem, non substantias DEi, sed λεπτικὰς ενεργείας locutionis efficientias esse. Atque hinc Verbum illud, qui est DEi Filius non ῥήμα καὶ Φῆγμα vocabulum & locutionem ex ore prolatam, sed εἶσαν nominarunt, ceu licet videre in sententia Basilii Ancyran, Georgii Laodiceni & aliorum Semi-Arianorum apud Epiphanium hæresi LXXII. num. 12. Tom. I. Oper. p. 879. Multò absurdiores erant Anomei apud Cyrillum Lib. I. in Joh. c. 4. p. 30. Tom. IV. Oper. & in Thesauro Asser. XIX. p. 187. Tom. V. Part. I. qui Filium DEi non esse interius illud Patris Verbum indè concludebant, quòd Christus ipse testetur, se Verbum Sermonemq; Patris servare, tùm quod sibi mutuò loquantur Pater & Filius: nec non Eunomiani. Cyrillus enim totus in eo est. ut probet nullum esse ἐν τῷ Θεῷ λόγον præter Filium unigenitum, ne duo sint in Divinitate Filii. Et ut ostendat, non esse propriam hanc & DEo naturalem locutionem, sed externam quandam significationem, tùm etiam partim ad Christum hominem sermonem illum dirigi, partim figuratè & ut à nobis capi potest, personas divinas sibi invicem loqui. *Loquitur, inquit cit loc. ex Thesauro, Pater ad Filium arcanò quòdam modo, naturaliter id habentem, ut voluntatem ejus sciat, à quo genitatem est: Neque sermonem expectat, qui occultam illius voluntatem explicet, quoniam & ipse sermo est.* In Comm. verò in Joh. I. c. sic eorundem objectionem proponit: *Unigenitus DEi Filius, non est propriè ipsum DEi Verbum, sed interius atque insitum DEi Patris Verbum in ipso DEo est semper: Qui autem ex ipso genitus esse Filius dicitur, is interius illud Verbum suscipiens cun-*
ctà ab

Et a ab eo dicit, atq. idè ad similitudinem ejus Verbum est, atque
 etiam nunciatur. Si enim Verbum Filius DEI est, nec præter
 ipsam aliud est, quò Verbò Pater ad Filium dixit: Filius meus
 es tu, ego hodiè genui te. Cùm enim omne quod dicitur ver-
 bo, non aliter dicatur, patet non absque Verbo ita Patrem
 ad Filium fuisse locutum. Hanc Hæreticorum erroneam
 opinionem prolixè refellit laudatus Cyrillus, & tandem
 contra rationem eorum sic pugnat: Sed age, jam ad illud ve-
 niamus, quod Pater ad Filium dicere à Scriptura introducatur.
 Non idcirco, quia hæc ad Filium Pater loquitur, aliud innatum
 Patri Verbum, & alium esse Filium intelligere debemus, sed illud
 primò sciamus, nobiscumque diligenter voluimus quod mysteria
 nobis in spiritu prædicens Propheta personam induit Filii atque ita
 se audivisse à Patre asserit: Filius meus es tu. Non ergo que se-
 cundum humanum habitum ac potestatem Oratio suscipitur, duo
 nos Verba intelligere compellet: Sed nostris moribus dispensationem
 sermonis tribuentes, non injurià imbecillitati humanae naturæ hu-
 jusmodi locutionis verba accommodabimus. Quippe qui nec ver-
 bis exprimere nec mente divina mysteria possumus. Superat enim
 divina res & verba & ingenium nostrum. Unde fit, ut multa
 non ut dicuntur, sed ut rebus convenit, intelligantur. H. I. Cœ-
 terum quomodo intelligenda sit hæc locutio divina, quâ di-
 vine personæ sibi invicem loquantur ex Veteribus fufius de-
 claravit Petavius l. c. cap. 4. p. 558. & seqv. Et huc digitum
 intendit Interpolator Ignatii Vetus Interpres, qui Verbum non
 pronunciatum, sed substantiale intelligi vult, & explicationis
 gratiâ addit: Non enim articulati sermonis vox, sed εὐρεγιας
 θεϊνῆς σοφίας ἰσχυρῆς: Operatio Deitatis, substantia genita. Quan-
 quam propter hanc εὐρεγιας & ipse se de Arianismo aut Semi-
 Arianismo suspectum reddidisse, à quibusdam credatur.

vid. Cotelerius in Notis ad Epist. Ignat Vol. II. p. m. 20. Pearsonsonius in Vindic. Ignatii, part. altera p. m. 29.

§. XI.

Maxima differentia inter Verbum creatum sive ενδεχόμενον sive εφευρισκόν & inter Verbum εσώμενον & εσσωτικόν in hoc versatur: Quod illud non sit perpetuum nec stabile, sed oriatur atquè intereat sive diffluat. Hoc verò sempiternum est & immutabile, atque cum æternitate illis à quo produci-tur, adæquatur, & perpetuò durat. Semel locutus est DEus, ait Bernhardus Serm. de ver. Abac. ad hoc Verbum substan-tiale respiciens: Semel utique quia semper. Una enim & non interpolata, sed continua & perpetua locutio est. Et ante eun-dem Gregorius M. Verba illa Jobi Cap. XXXIII. 14. Semel loquitur Deus, & secundo id ipsum non repetit, explicans huc applicat. Loqui, inquit, Dei est Verbum genuisse. Semel autem loqui Dei, est Verbum aliud præter Unigenitum non habere. Undè & aptè subditur: Et secundo ipsum non repetit, quia videlicet hoc ipsum Verbum i. e. Filium non nisi unicum genuit. H. I Tom II. Oper. col. 599. Hanc λόγος æternitatem solis quasi radiis de-scripsit Johannes. In principio erat Verbum, inquit Cap. I. 1. Ergo, quia erat, non cæpit, & quia apud Deum erat non cæpit & quia Deus erat, non cæpit, & quia hoc erat in principio apud DE-um, non cæpit. Ita namque DEus ex DEo natus est, ut cæpisse nesciat, optimè ex Johannis Oraculo colligit Ambrosius in Symb. Apost. cap. 4. Tom. IV. col. 90. Idem contra Ari-anos, qui dicebant ἦν ποτὲ, ὅτε ὦν ἦν Erat aliquando, quando non erat scilicet Verbum aut Filius, urgent Patres & inter eos Cyrillus Alex. inter alia in Theaur. assert. 4. Tom. V. part. I. p. 23. Imperitè, inquit, dicunt hostes Dei, de Filio, Erat aliquan-do, quando non erat. Nam si πὲ ἦν refertur ad λόγον nullum lo-cum habebit τὸ ὦν ἦν. Siquis verò illud ἦν de tempore intelligat,

E

ut

ut aperte dicat, fuisse tempus, quando non erat Filius, ejus imperitia & stultitia arguetur, qui tempus existisse dicat, antequam esset Filius per quem secula condita esse testatur Paulus. Conferantur Basiliius in hæc verba homil. XVI. Chryostomus homil. III. in Joh. Gregorius Nyssenus Orat. III. contra Eunomium Tom. II. Oper. & alii Notatu dignus hæc de re locus Ambrosii Lib. I. de Fide ad Grat. cap. 5. Tom. IV. col. 119. Verba Johannis citans, *Erat apud DEum &c. Erat, erat, erat, erat: Ecce quater erat. Ubi impius invenit, quod non erat?* Vid. Dissert. nostram ad loc. Proverb. VIII. 22. De Sapientia ab aeterno possessa A 1692. sub præsidio B. Dn. D. Deutchii §. 26. & seqv. Huc respexere Veteres cum DEum nunquam ἄλογον i. e. sine Verbo fuisse professi sunt. Ex quorum Doctrina Joh. Damascenus Lib. I. de Orthodoxa Fide Cap. VI. p. 17. οὐδὲ ὁ εἷς καὶ μόνος θεὸς οὐκ ἄλογός ἐστι. Ipse unus & solus DEus, non sine Verbo est. Verbum enim habens, non insubsistens habebit, sed neque esse incipiens, neq. desinens: εἰ γὰρ ἦν ὅτε ἦν ὁ θεὸς ἄλογος: Non enim fuit unquam, ut fuerit DEus absq. Verbo: Semper enim habet sui ipsius Verbum ex se genitum, non instar nostri subsistentiam non servans, & in aëra fluens, sed intimè subsistens, vivens, absolutum, non extra ipsum, ut separabile evagans, sed in ipso semper immanens: Ubi enim erit, si extra ipsum gignitur? Quare præclare & nervosè de λόγῳ Fulgentius Serm. de Nativit. Verbum, inquit, hoc non desinit prolatum, sed permanet natum, non transitorium sed æternum, non factum à DEo Patre, sed genitum, non solam genitum, sed & Unigenitum.

§. XII.

Et hoc ipsum intendit Ignatius noster, cum λόγον hunc Jesum Christum, Verbum DEI Patris αἰδίου salutatur & addit, quod non à silentio prodierit. Unus DEus est, qui manifestavit se ipsum

35

ipsum per *JESUM Christum Filium ipsius*, ὅς ἐστιν αὐτῶν λόγος αἰ-
 διος, ὅς ἐστιν αὐτῶν ὁ λόγος: *Qui est ipsius Verbum aeternum*,
 non à silentio progrediens, sunt ejus verba. Duo hic asserit de
 λόγος: Eundem esse αἰδιον aeternum sive συναἰδιον Patri, ut mo-
 dō declaravimus, & quidem ita, ut nunquàm à silentio pro-
 gressum sit, aut ex eo originem ducat, neque in hoc simile
 sit humano Verbo. Si ita accipiantur hæc Verba, ut sint ex-
 egesis & explicatio Aeternitatis Verbi, benè inter se coherens
 & indicant id, quod cuius est obvium, ut scilicet per hoc
 Verbum Hypostaticum discernat ab alio quovis Verbo non
 aeterno. Hic enim omnium hominum vulgaris de Verbo
 conceptus est, ut cogitet antè Verbum silentium & credat ex
 silentio prorumpere & exire Verbum. Undè *silentium rum-*
pere Latinis est, loqui, ut Servius Virgilium explicat, ca-
 nentem

Quid me alta silentia cogis

Rumpere, & obductum verbis vulgare dolorem.

Et apud Helychium τὸ ἐχεμυθεῖν, est ἔχειν ἐν ἐαυτῷ τὸν λόγον, σι-
 ωπῆν, λόγους σέχειν. Et σιγῆς & λόγους antithesis omnibus fami-
 liaris. Cùm igitur Verbum communiter ita concipere so-
 leamus, ut illud silentium præcedat, Autor hujus Epistolæ,
 cùm dixisset Verbum, quod Christus est, esse aeternum: Aeternum
 autem esse non potest, quod ante se habet aliquid: Verè
 & opportunè cùm Christum Verbum appellat, non tale in-
 telligi debere monet, quæ ex silentio proveniat. Hanc
 planissimam, naturalem & cuius obviam verborum S. Mar-
 tyris esse rationem Viri docti & acuti Critici putant. *Verbum*,
 inquit Petavius in Appendice Tomi Tertii de Eccles. Hierar-
 chia Lib. 2. cap. 8. p. m. 750. *Ignatius asserit esse JESUM Chri-*
stum Filium DEI, non qualis est creatus & humanus sermo, qui in
tempore incipit & desinit: Hoc est, post silentium oritur & in si-

lentium desinit; Non enim est aternus. Hoc unum nec aliud quidpiam voluit Ignatius. Petavii expositionem, quod scilicet verba: ὁμοῦ δὲ πρὸς σιγῆς ἡμετέρας sint explicatio λέγεις αἰδῆς defendit contra Dallæum Joh. Pearson. in Vindic. Epist. Ignatii part. post. cap. 4. Et hanc adjectionem nihil aliud esse, dicit, quam exegesis sive explicationem Aternitatis Verbi, eamque plane naturalem & obviam & sine ullo respectu ad aliam aliquam peculiarem heresin maxime propriam, reddentem veram notionem aterni Verbi; & ab alio Verbo non aeterno rectè distinguentem.

p. m. 34. Neque prorsus hoc diffitetur Georgius Bullus in Defens. Fidei Nicænæ Sect. 3. Th. I. §. 6. p. m. 291. Quanquam inquit, facile concesserim verba ὁμοῦ δὲ πρὸς σιγῆς ἡμετέρας per exegesis addita, ad explicationem eorum, quæ de Verbi aternitate præcesserant: Tamen manifestum mihi videtur eâ explicatione Ignatium voluisse pravo alicui conceptui Hereticorum, quos perstringit, de Verbi prolatione occurrere. Stephanus le Moyne. Theologus Leydensis in Notis & Observat. ad Polycarpi Epistol. p. m. 162. cùm in hunc incidit locum & expendit huncce Eruditorum ingenia mirum in modum torfisse, ut contra Salmasium, Blondellum & Dallæum, qui moti novitate verborum heresin Ignatio posteriorem stringentium, hanc Epistolam Ignatio abjudicabant, eandem vindicarent, facile lites illas componi posse putat, si dictò modò hæc verba accipiamus. Res, inquit, leviori negotiò confici potest, nec tot eruditionis opes erant effundende, non investiganda & excutienda Valentianorum, Gnosticorum, Simonianorum arcana omnia, ut locus iste Ignatio vindicaretur. Ad illos, meò judiciò, oculos non attendebat Ignatius, cùm ista scriberet, & de Συρῶν τε Νεσ σὺ γὰρ nullo modò cogitabat. - - - Ignatius more Apostoli. ὁ & more gentis (scilicet Syriacæ & Antiochenæ apud quos degebat) locutus, Christum Verbum vocavit, sed aeternum, non natum in tem-

37.

tempore, & quod præcipuè incepisset temporibus Herodis, & quod Maria Matri originem suam deberet, ut volebant Ebionita, contra quos hic disputare videtur Ignatius, & addit illud esse ante secula, antè mundum illud fuisse apud Patrem, & non à silentio fluxisse, ut Verba prolativa, quasi silentium illud antecesserit, & fuerit aliquando, cùm esset silentium, nondum verò esset Verbum, sed Verbum esse æternum, quod omne silentium præcesserit, & quod nunquam non fuit, sed jam erat, cùm primò Patris os æternum, in voces solutum fuit. H. I. J. B. Cotelerius optimam inter alias hanc sibi videri sententiam, idque ob geminam causam, quarum prima est, quod Ignatius pro more suo adversus Judæizantes Ebionitas, contra quos scripsisse memoratur, à Hieronymo, pugnet, ut per contextus seriem clarum fit; Altera, est, quod ejus Interpolator non aliter hæc verba intellexerit, cùm eadem sic $\omega\epsilon\phi\epsilon\lambda\epsilon\tau\epsilon\iota\varsigma$, & $\lambda\alpha\lambda\iota\alpha\varsigma$ $\epsilon\upsilon\alpha\rho\theta\epsilon\iota\varsigma$ $\Phi\acute{o}\nu\mu\alpha$. Idem discrimen inter Verbum divinum & humanum jam Augustinus profecutus est, citatus à Petavio ex Serm. de Nativ. Domini, ubi inquit: *Quanam est illa generatio, quâ in Principio erat Verbum & Verbum erat apud DEum & DEus erat Verbum? Vel quod est hoc Verbum, quod dicturus antea non silebat? Quò dictò non siluit qui dicebat? Quod est Verbum sine tempore, per quod facta sunt tempora? Verbum quod labia nullius aperuit cœptum, clausitque finitum.* Cui geminum adjungimus Fulgentium ad Trasimundum L. III. cap. 18. qui dicit: *Fuit infans Verbum secundum carnem, & fandi non habuit facultatem: Sed idem Verbum nullò unquam potuit coerceri silentiò, quia ipse est Patris sempiterna locutio.* Equidem Dallæus putat frigidum fuisse Magneſianos talia monere, quasi quispiam adeò fatuus fuerit, ut quem audit esse JESUM Christum DEI Filium, eundem putaverit esse à silentio ortum: Augustinum quoque ludere verbis & argutias captare. Verum sicuti ab initio Ecclesiæ

quidam fuerunt, qui Christum Verbum esse Patris credebant, æternum autem esse, aut non comprehendebant, aut negabant, putantes simile esse prorsus nostro, & postea, qui Athanasio, Eusebio Cæsar, Gregorio Nysseno, Hilario & aliis hujusmodi explicationes extorserunt; Ita non inanis aut frigida hæc putanda est exegeſis. Nec Augustinus, quasi in seria luderet, & in mysteriis argutias captet, vellicandus. Graviter hoc nomine Dallæo succensent, & Pearsonius in Vindic Ignat. Part. 2 p. m. 37. & Cotelerius in Notis p. m. 20.

§. XIII.

Aliter tamen visum fuit Joh. Dallæo apud Parisienses Reformatae Ecclesiae Verbi Ministro, Viro in Patrum monumentis diligenter versato, & in discernendis Scriptis PP. spurriis à genuinis admodum acuto. Hic enim post Claud. Salmasium & Dav. Blondellum, quorum ille sub personato Walonis Messalini nomine de Episcopis & Presbyteris adversus Petavium, & in Apparatu Operis de Primatu Papæ p. 56. & seqv. hic verò in celebri Apologia pro sententia Hieronymi de Episcopis & Presbyteris, quod videret causæ Presbyterianorum, quibus addictus erat, hæc adversari, Ignatii Epistolæ etiam post visas Usserii Vossiique editiones repudiarent, tanquam spurias & supposititias, & ipse satis prolixum, quò Epistolæ Ignatii etiam purgatas à suis interpolationibus & assumentis, quam plurimis argumentis, adulterinas & nullius autoritatis esse, evincere contra Usserium, Isaacum Vossium, Hammondum & alios, conatus est, edidit Tractatum. Non leve verò præsidium causæ suæ putavit se invenisse in hoc ipso, qui præ manibus est, loco Ignatii. Ex eo enim Cap. XII. cit. Lib. liquere existimavit, Autorem ejusdem non esse Ignatium, sed alium quendam posterioris ævi scriptorem, qui nomen ejusdem mentitus fuerit; Si quidem
hisce

hiscē verbis *ὁὐ δὲ σιγῆς πωρελθῶν* manifestē feriat h̄eresim, Valentinianorum, eorundemque Sigen, ex quā & Bytho somniarunt Logon productum esse: H̄eresis verō h̄ac Ignatii avō prorsus adhuc incognita fuerit, & Ignatio posterior. Idque etiam vidisse Interpolatorem hujus Epistolæ: *Veritum enim fuisse*, sunt ejus Verba ex cit. Pearf. l. c. cap 3. p. m. 27. *ne ista si legerentur, Epistolas non Ignatii sed alterius recentioris esse proderent.* Atque hinc illa quæ superius adduximus, substituisse. Vidit, iterum sunt verba Dallæi, *istam Verbi à Sige emanationem Valentinum Ignatio recentioreni olere, eò delendam putavit, ne personati Ignatii drama proderet.* Imò ipsum Petavium, novā aliquid esse in Usseriana Editione secum tenuisse, quod Autorem Ignatio recentioreni arguat, quod illa verba de Sige à Valentini sensu abducere conatus fuerit, cum eadem sic explicat, post silentium prodierit. Adhæc ad Irenæi provocat silentium. *Fieri enim non potuit, inquit, quia ea Irenæus, si nosset, arripisset & contra Valentini expositum à se somnium alicubi usurparet. At constat Irenæum eorum nunquam meminisse.* Denique phrasin illam *ὁὐ δὲ σιγῆς πωρελθῶν* Gnosticos ad suorum Æonum emissiones, ut Catholicos, ad Filii & Spiritus S. emanationes significandas adhibuisse; Quod attinet Interpolatorem, regerit Pearsonius l. c. p. 28. suspicionem de eodem vanam & nullam esse. *Quid enim inquit, an ille cavet, ne aliquid in illa Epistola reperiretur, quod atatem Valentini sapere videtur, qui omnes ferè Epistolas ita transmūtavit, ut sui temporis more modòq. loquerentur, & tria post Valentinum secula saperent? An ille metuit ne atatem Ignatii Epistolici proderet, qui ista eum ad Philadelphenos scribentem representat, Presbyteri, Diaconi & reliquos Clerus, unā cum populo univervo, militibus, magistratibus & Cæ-*
sare,

sare, ipsi Episcopo obediant, qua scripta non fuisse antequam Romani Caesares Christiani facti sunt viderunt omnes Critici? An ille veritus est ne obliquè aliqua verba, ad Valentinum fortè ex ejus sententia spectantia, Ignatii omnes Epistolas suspectas redderent, qui Theodoti nomen cum Epistola ad Trallianos exprimendum putavit, quem tamen diu post Valentinum vixisse omnes norunt?

- - - Interpolator igitur, si hac ad Valentinum spectasse cogitasset, non ea delevisset ne autorem proderent, sed pro more suo vel ipsò Judice Dalleò (ad fin. prioris Cap. ubi de Theodoto in Epist. ad Trallianos nominato agit) Valentini nomen expressisset. Qui enim Hæreticorum nomina, quos in Epistolis, quas interpolabat notatos fuisse putabat, addere voluerat, quare Theodotum insereret, Valentinum omitteret, cum Theodotus Valentino multo junior esset, multoque manifestius ætatem Scriptoris proderet? Sed nihil tale, tandem concludit, ille scilicet Interpolator, cogitasse censendus est, sed pro more suo omnia illustrare & amplificare studens, hac & alia immutavit; Priora ergò Autoris verba sunt, posteriora Paraphraste. En, inquit Cotelierius in notis p. 20. hanc in rem, qui ad eò bardus stultusque fuit, ut Theodorum, cujus hæresis a juniis annis post Ignatii mortem penè centum exortam esse, notum Ignatio sibi persuaderet, aut aliis persuadere vellet; Mox nullà interposità morà evadit in virum cautum & prudentem: Veritum ne Siges vox fraudem Ignatiane fabule proderet: Non veritum tamen, O imprudentem prudentiam! Ne idem efficeret Επερχεται Ηινας δόξα Σωτηρι Ariariorum, recentiorum puto Valentinianis Hæreticorum. Idem de Petavii dubitatione tenendum esse judicat idem Cotelierius l. c. cum addit: Cætera, que contra Virum longè se præstantiorem Dion. Petavium d. clamat doctus disertusq. ἀναγωγής ventò leviora sunt. Quid enim, nonne δὲ interdum significat post? An semper eadem vox eodem modo interpretanda? Tædet me triarum. Idem agit & Peat-

Pearsonius Cap. IV. p. 39. ostendens vocem *προελεθειν* Petaviano sensui non repugnare: Et verba *ἐκ σιγῆς* vel *ἀπὸ σιγῆς* non malè reddi, *post silentium*. Ex Grammaticis enim Latinis ex aliquando pro *post*, usurpari & ex Græcis nihil tritius esse, quàm ut *ἀπὸ* & *ἐκ* pro *μετὰ* accipiantur, & non multum hæc inter se differre. Ad Irenæi silentium regerit Pearsonius l. c. p. 30. Non magis probari Epistolam hanc Irenæi ætate non existisse, ex eo, quod Irenæus verba hæc minimè citaverit adversus Valentinum, quàm nec quartò seculò eandem in hominum manibus fuisse, quod ea Verba non laudaverunt Eusebius, Athanasius, Basilius adversus Marcellum, ad cujus hæresin refutandam erant opportunissima. Marcellus enim docebat, Christum *ψιλὸν λόγον*, & minimè æternum esse; *Ἡσυχία τις ἐν τῷ Θεῷ τῆ λόγος ὄντος*, *Silentium quoddam Verbo in Deo existente*: Cum autem mundus creandus esset, *τότε ἐλόγηθη* *προελεθειν ἐγένετο τὸ κόσμος ποιητής*, *tunc Verbum progrediens factum mundi conditorem*, ut verba Marcelli leguntur apud Eusebium Lib. II. de Eccles. Th. c. 8. Undè Marcelli sententiam cum illa Veterum Gnosticorum de Sige comparat c. 19. Cum igitur, concludit Pearsonius, Eusebius Marcellum perstrinxerit quod Verbum post silentium produsse dixerit, & simul observaverit hæc à Gnosticis esse hausta; Cum idem certissimè etiam noverit hæc qua nunc apud Ignatium legimus, nec tamen adversus Marcelli hæresin usurparit locò satis opportuno, quis non videt sine ullo fundamento, asserti Ignatiana Irenæi Seculò non existisse, quod ea ille adversus Valentini somnia non usurparit? Deniq; in hac Ignatii sententia phrasin Gnosticorum seu Valentinianorum nullò modò indigitari & proseribi, ex hoc probat Pearsonius l. c. p. 39. quod non ita voce *προελεθειν*, quâ usus est Ignatius, quàm potius voce *προεβάλλεσθαι*, in explicandis suis Emanationibus legantur usi. Hanc posteriorem enim vo-

cem maximè huic Hæresi fuisse propriam & passim exagitari à Patribus, qui contra hæc *περβολάς* scripserunt, ex testimoniis Irenæi passim & aliorum probat. Ergò Autorem Epistolæ si directè Valentinianos ferire & eorum phrasi uti voluisset, non *ἀπὸ σιγῆς* *περελθῶν*, sed potius *ἐκ σιγῆς* *περβεβλημύτης*, dicere debuisset. Quod verò addit & Nostros ad Emanationem Filii à Patre significandam usos esse voce *περελθῶν*, rectè dicit ad rem non facere, & inanem esse subtilitatem distingvere inter *περελθεῖν* & *ἐξελθεῖν* inter *progredi* & *exire*. Hæc enim phrasæ promiscuè in Scriptura S. & apud Patres adhiberi.

§. XIV.

Verùm hæc verba de λόγῳ *ὅσα ἀπὸ σιγῆς* ad Valentinum omninò non spectare, neque Autorem hujus Epistolæ cum hæc scriberet, Valentinum ejusque fabulas refellere voluisset, laudatus Pearsonius l. c. c. 5. ex hac potissimum ratione liquere putat, quod Valentiniani nunquam dixerint Sigen peperisse λόγον. Idque constare ex fragmentis Valentinianorum, quæ hodiernum exstant apud Irenæum & apud Epiphanium. Apud illum in Genealogia Æonum Valentinianorum Logos est ex Arche i. e. Nu seu Monogene & Aletheia; apud hunc exit ex iisdem mediantibus Anthrope & Ecclesia, aut ex Anthrope & Ecclesia. Fabulæ eorundem prolixè proponuntur ab Irenæo Lib. I. contra hæc, c. 1. p. 11. & Valentini præcipuè Cap. 5. pag. 59. Sed nullibi Irenæus meminit Logi à Sige prolati. Neque Epiphanius ad hunc provocans Hæresi XXXI. n. 10. & seqv. Tom. I. Oper. p. 175. & seqv. aliter *συγίας* Valentinianorum disponit. Nec Tertullianus antè eundem, nec Philastrius, Augustinus & Theodoretus, aut eorum quispiam, qui post eum Valentini deliria aliter exposuerunt. Præterea ex doctrina Valentinianorum Æon à Sige

emissus intra primam quadrigam, quam primordiale tetractyn & authenticam nominabant, continebatur, à quo λόγος exclusus. Fustus hoc deducit laudatus Autor ex Irenæo & Tertulliano, qui Nun à Bytho & Sige emissum Bythum ipsum plenissimè cognovisse, ipsique æqualem & parem esse. Bythum autem & Sigen alios Æonas progenerare noluisse, ideoque Nun Monogenen dictum esse. Ut autem alii Æones emitterentur, Nun etiam Archon & Patrem factum. Logon autem, qui ab eo progeneratus est, *in Domino rationem generari*, eò quod ex Bytho & Sige emissus non esset, idque Bythum prorsus ignorare, & Æonem cœcum dici. *Hec, inquit, sunt in Valentini Schola certissima dogmata, ex quibus patet Logon à Bytho vel Sige emissum dici non potuisse.* Conferantur Schemata Quindecim Copulationum seu Conjugationum triginta Æonum Pleromatis Gnosticorum quas primò capite describit Irenæus & Pleromatis Tricenariæ Divinitatis seu XXX. Æonum per tria tabulata à Rhenano & Pamelio juxta Tertulliani mentem dispositæ in Annotat. ad Proœm, Irenæi p. m. 8. & 9. Contra Blondellus ut thesin suam firmaret, aliam inducit Genealogiam, quam ex fragmento libri Valentinianorum, quod exstat apud Epiphanium in Panario, in quo λόγος à Nu & Sige immediatè processisse, memoratur, hòc modò: Supremum illi Æonem somniantes Βύθον à se & *ωροπάνας* dictum, qui ex Σιγῆ complexu geminam prolem Νῆν seu πατέρα & Ἀλήθειαν suscepisset: Rursus Νῆν seu πατέρα Σιγῆ matri commixtum λόγον καὶ ζαήν genuisse fingebant. Sed regerit Pearsonius hanc Æonum συζυγίαν nec Valentini nec Valentinianorum, quos Epiphanius à Magistro (à quo discipuli sicut & à se ipsis dissensisse omnes norunt) distingvit, genuinam exhibere mentem. Non illius, utpote de qua rectius ex Irenæo, Epiphanio & aliis supra laudatis, constat: Non ho-

rum, quoniam admodum dolosè verba quædam ex illo fragmento recitet, dum omittit ea, quæ ad rem maximè faciunt. Suam potius sententiam ex ipsis fragmenti verbis dilucidè colligi. Autorem enim hujus fragmenti, primam emissionem illam ponere, quâ Pater Veritatis ex Bytho & Sige generatur, quem & ἀνθρωπον vocabant; Secundam, quâ Veritas ex Patre seu Homine & Sige generatur; Tertiam denique, quâ secunda tetras, Homo & Ecclesia, Sermo & Vita, ex Patre & Veritate generata est. Provocat quoque Blondellus ad locum quendam Cyrilli Hierosolymitani, qui Catechesi sextâ p. 55 disertè videatur Logon ex Sige deducere. Verba Cyrilli hæc sunt: ὅτι ὁ Βυθὸς ἐγέννησε Σιγὴν καὶ ἀπὸ τῆς Σιγῆς ἐτεκνοποίησεν λόγον Ἰδὲ παρ' ἑλληνισμὸν Διὸς, ἔτι ἁρῶν τῆς τῆ ἀδελφῆς μογομοιῆς τέκνον ᾧ ἕναί τὸ Βυθὸς ἐλέγετο ἡ Σιωπῆ, quæ Joh. Grodecius sic interpretatus est: *Quod Bythos i. e. profundum genuerit Sigen i. e. Silentium, & de Sige procreavit Logon, qui Jupiter sit Gentilibus, & deterior ac inferior illo qui cum sorore sit mixtus. Sige enim Bythi filia dicebatur.* Respondet ad hæc Pearsonius Locum hunc Cyrilli in mendo cubare, nec ab Interprete intellectum fuisse. Fundem enim Vocem λόγῳ corruptè legissè in suo MSC. & à prioribus & à sequentibus in Græcis distinxissè, in Latinis autem utriusque sententiæ conjunxissè: Scilicet cum ἐτεκνοποίησεν componere, ac si scriptum esset λόγον, cum τὸ Διὸς conjungere, ac si in eodem casu legeretur, atque inde omnia confundere. Cùm tamen vox λόγῳ videatur redundare, quia nec ad priora nec ad posteriora commodè possit referri. Non ad hæc, quia Cyrillus non Logon, sed Bythum Jovi comparat, non ad illa, quia τὸ τεκνοποιεῖν satis erat ad exprimendum loci hujus sensum; Docet enim Cyrillus Jovem sorori mixtum fuisse, & Bythum ex filia sua procreasse liberos: Ergo vox λόγῳ videtur redun-

45

re, nisi quis, ut hariolatur Pearsonius, legat *λόγῳ τῷ Διὶ* ad modum seu similitudinem Jovis, vocem *λόγῳ* adverbialiter intelligendo.

§. XV.

Videamus quibus rationibus nitatur Dallæus, ut evincat Autorem Epistolæ ad Magnesianos Valentini Matæologia hæc opposuisse & contra eandem eos ad quos scribit munire voluisse. Primò hoc exindè colligit, quod in antecedentibus Unitatem DEi asseruerit, secundò dicat, unum DEum se ipsum per JESum Christum manifestasse, tertio JESum Christum esse DEi illius, qui se manifestavit Filium, eundemque quartò esse *λόγον*, & quidem quintò æternum, qui proindè sextò, non à silentio prodierit. Hæc verò esse ipsa deliria Valentianorum, qui & unitatem DEi negabant, vel per suos Æones turbabant, & de JESu Christo Filio DEi, in quò Pater se manifestavit, quique sit *λόγῳ* non docebant, ut Catholici, maximè somnia sua de Sige ex qua Verbum prodierit contra æternitatem Verbi, proponebant. Hæc argumenta expendens Pearsonius l. c. licet numerò sex, ne unius quidem vim habere asserit. Falsis enim niti omnia hypothesebus & postulatis, quasi Valentinus solùm inter hæreticos unitatem DEi negaverit, cum ipse potius eandem sit confessus cum aliis hæreticis, sed per sententiam malam solùm immutavit, ut ait Irenæus Lib. I. cap 9. Aut solus Valentinus cum sociis per suas fabulas generationem unam Filii ex Patre, & quidem ab æterno, exploserint, aut *λόγον* negarint; Cum Valentiniani eundem & JESum & Christum & *λόγον* nominarint; Et longè antè Valentinum Ebion & alii, in hoc luto hæserint. Itaque hæc, quæ hisce erroribus aut blasphemiiis ab Autore hujus Epistolæ opposita sunt æque idonea esse ad Ebionæos & alios confutandos, etiam si Valentinus nunquam exstitisset: Idque

ex connexionione hujus pericopes liqvídò probat. Imò hæresin illam, quæ ejusmodi generationem *τε λόγος* ex *Σιγή* vel Matre vel Avia finxerat, Valentino fuisse antiquiorem idem Pearsonius Assertionem tertiã Cap. VI. luculentissimis Veterum testimoniis fusiùs probare & ab Exceptionibus Blonde li & Dallæi vindicare annisus est. Qvin Assertionem quartã Cap. VII. sustinet, probari certò non posse, ipsos Valentini errores Ignatio fuisse incognitos. Valentinum enim tam serò non vixisse aut in hanc hæresin prolapsum, ut ejus doctrina Ignatio innotescere nullò modò potuerit, ut vulgò putatur, & laudati Autores contendunt, sed Polycarpo *σύγχρονον* fuisse & antè Polycarpum mortuum. Teste enim Irenæo Valentianum sub Hygino venisse Romam, increvisse sub Pio, & prorogasse tempus usque ad Anicetum Lib. III. contra Hæres. c. 4. p. 242. Sed sub Aniceto Romam quoque venit Polycarpus, eodem Irenæo teste Lib. III. c. 3. p. 233 & aliquot, postquam Romam reversus est, annos in Asia peregit, priusquam martyrium passus est. Si ergo, colligit, Polycarpi doctrina, & Ignatio & Johanni & aliis Apostolis cognita fuit, Valentini etiam doctrina saltem ab Ignatio cognosci potuit. Ut itaque nihil lucrentur, qui ex argumento à Valentini Sige deducto, evincere fategerint, recentius esse hoc scriptum sub nomine Ignatii effictum, & *νοθείαν* suam prodere, dum eam hæresin tetigit, quæ post Ignatii martyrium enata sit. Non vacat hic quæ Vir Doctissimus ex Antiquitate fusiùs, duobus capitibus contra Ignatianomastiges de ætate hæreseos Valentianæ & ejus autore Valentino deducit & luculentissimè probat, excutere. Habet interim in hoc consentientes Usserium, Hammondum, Vossium, cujus Verba ex Notis in hanc Epistolam, quod brevius & dilucidè hoc ipsum exponant, adducimus. Ita autem habent: *Nihil opus esse puto, ut talia effugiam.*

aus.

quaramus, scilicet quod haec verba inserta sint ab aliquo interpolatore; Illud quidem non negaverim, si locus hic sit sanus & haec desumpta sint ex heresi Valentiniana, actum videri de Epistolis Ignatianis. Sed ut hoc credamus, nulla nos cogit necessitas, & forsitan verum non est, ut statim videbimus. Vel hic enim locus satis indicat, Valentinum non fuisse primum, qui λόγον ἀπό στήνης ortum esse dixerit. Quod si, ut idem ex aliis demonstremus, conjecturis uti liceat; ne ille quidem desunt. Ex omnibus Veteribus nemo est, qui scripserit Valentinum novam sectam, aut novas condidisse opiniones: Omnes illum Veterum opinionem resuscitasse ajunt. Theodoretus postquam de illis Hæresibus egit, quæ Valentinum præcessere, pergit, ἐκ τῶν πασῶν τῶν αἰρήσεων ὁ Βαλεντίνος λαβῶν ἀφορμὰς τῆς ἀπεριεργῆς αὐτῆς συνέθηκε μὴ ὄντος Tertull. de eodem: Cujusdam Veteris Opinionis semina nactus, Colarbaso viam delineavit. Et omnium antiquissimus Irenæus: ὁ μὲν γὰρ πρῶτος ἀπὸ τῆς λεγομένης γνωστῆς αἰρήσεως, πρὸς δεξιὰς, εἰς ἴδιον χριστιανικὴν διδασκαλίαν μεταρμόσους Ουαλεντίνου. Nihil itaq; aliud fecit Valentinus, quàm quod veteres Hæreses, in meliorem ordinem digesserit, & ut ait Irenæus ἴδιον illis χριστιανικὴν dederit. Nam quamvis & inter illos Hæreticos, qui Valentinum præcessere, alii alios secuti & magnam partem hæresis suæ ex aliena constarint: Quoniam tamen eorum opiniones non planè eadem fuere ac decessorum, ideò SS. Patres, tanquàm de diversa hæresi loquuntur. De hoc autem hæretico longè aliter, tanquàm de eo, qui veterem & obliteratam heresin renovavit. Quod si inter antiquiores sectas nusquam reperitur venustula illa Dea, Σιγῆ inquam, cogitandum nos minimam habere partem hæreseon: Cum veteres Patres vix præcipuorum hæreticorum sectas & dogmata retulerint: Multò autem minus eorum equalium & discipulorum, quorum tot opiniones fuisse produnt, quos capita, tot appellationes unius ejusdemq; rei, ut omnes promere, foret tædiosum. Fieri ergo potuit ut non unum habuerit

nomen

nomen illa Σιγῆ, cūm & postea Valentiniāni diversis illam modis appellarint: Nam & ἡδέν & Ἐνοιαν eam vocabant. Itaque forsitan antiquioribus Gnosticis & Basilidianis, à quibus maximam partem hæresos sua accepit Valentinus, idem plane fuerit Nous, Ἐνοια, ἡδέν & Σιγῆ, quas postea Ideas distinxerit Valentinus. Præterea non ipse est, qui primus commentus sit Σιγῆν. Translatum hoc ex veteri Comico Antiphane. Ille enim in Theogonia de Noctē & Silentio, Chaos emissum dixit, dehinc de Chao & Noctē Cupidinem & Lucem & reliquum primæ generationis. Postea secundam Deorum generationem finxit & Deos secundarios, item mundi & hominum Creationem &c. Ex hoc Antiphane Valentinus & illi, qui ante eum fuerunt, Gnostici, omnes ferè suas genealogias & Aonas desumpserunt, mutatis tantum nominibus. Non enim minus diligenter Gnostici illi antiquiores Poëtas Græcos legebant, quàm forsitan ipse Valentinus. Ex Philistione & aliis Poëtis plurima illos desumpserunt, Veteres produnt. Hinc est, quod Epiphanius agens de illis Gnosticis, qui ante Valentinum fuere, dixerit, Græcos Poëtas, earumque fabulas, occasionem omnibus sectis dedisse. Idem alibi de Valentino loquens, satis ostendit & alios fuisse, qui ex Poëtis illis hæreses suas formarint, quos ipse tantum secutus sit, καὶ αὐτὸς τὴν ἐθνεύουθον ποιήσιν εἰς τὴν ἑαυτῆ νῆν λαβῶν, καὶ διὰ τῶν σὺν αὐτῷ καὶ ὡς αὐτῷ τῆς ἀληθείας ἐπιπικυύτων τὴν ἑθνεύουθον ἐρησάμενος. Et hæc quidem certissima & verissima puto. Et mox de ætate Valentini sive tempore, quando hæresin sparfit, ita scribit: Illud præterea in considerationem venit, quod Veterum nemo indicavit, quando Valentinus à vera religione defecerit. Illud quidem ex Tertulliano constat, quare Hæreticus factus sit nimirum quod Episcopatu excidisset, sed tempus ἀποστάσεως non addidit. Apud Eusebium legitur illum agnitum fuisse A. C. CXLIV. Sed uti postea, ita quoque jam antè innotuerat. Et ille mos loquendi satis frequens est Eusebio, quod nulli non est notissimum. Romam verò venisse

venisse sub Hygino Papa, testis est Irenæus. Hyginus is constitutus est anno CXL. secundum Eusebium. Scio quidem alios aliter numerare, qui Cletum volunt addere, sed eorum calculus antiquis planè refragatur. Neque tum demum cum Romam venisset a fide orthodoxa descivit; sed jam diu antè id factum. Sparserat enim jam hæresin suam per multas Ægypti provincias. Quando autem cæperit, difficile sit dictu. Interim negari non potest, fieri potuisse, ut virò etiamnum Ignatiò multos seduxerit, si non palàm, saltem clàm. Atque eò id credibilius, quod apud Clementem citetur Epistola ejus scripta ad Agathopodem, qui comes fuit Ignatii, & una cum eo passus videtur. Plura adferrem, nisi hæc putarem sufficere.

S. XVI.

Sed contra hæc imprimis objiciunt Dissidentes: Primò sic argumentantur: Nemo ante Valentinum docuit alium esse DEum præter Creatorem. Omnes qui Bythum & Sigen induxerunt, docuerunt alium esse DEum præter Creatorem. E. qui Bythum & Sigen inducerent antè Valentinum nulli fuerunt. Sed negatur ab altera parte Major Propositio. Falsum esse dicunt, quod antè Valentinum nemo docuerit alium esse DEum præter Creatorem. Docuisse enim ita Basilidem, & antè Basilidem Saturninum & Menandrum & antè hos Cerinthum & Simonem Magum, imò in universum omnes Gnosticos ante Valentinum, qui partim negabant DEum summum creasse mundum, partim ei adjungebant Ennoëam & alios Æones, partim DEum incognitum & innominatum, introducentes, commenti sunt Judæorum DEum esse ex Angelis, quod ex testimoniis Irenæi & Tertulliani liquidò probant. Neque obstat Tertullianus qui Lib. de Præscript. Hæret. c. 34. Tom. II. Oper. p. 337. & Lib. I. adv. Marcion. c. 21. Tom. II. p. 627. testatur, temporibus Apostolorum nullos

G

surre-

furrexiffè Hæreticòs, qui Creatorem Univerforum fumum & unum DEum effe negarent, vel de eo controverfiam moverent; Marcionem cum fuo Apelle & Valentinum folos primosque fuiffè, qui id genus litum moverint. Nam & ipfe Cerdonem Marcionis Magiftrum agnofcit, & de Marcione, Apelle & Valentinò tanquàm maximè celebribus fui temporis Hæreticis loquitur, & iis adfcribit, quod apertè cum ipfis verbis plures dixerint DEos, quod illi obliquè, dum alium, aut alios Mundi Demiurgos introduxerunt, fecerint. Eadem eft ratio dicti Irenæi ex Lib. I, cap 5. apud Epiphani. quoque hæc. XXXI, n. 32. ὁ μὲν γὰρ πρῶτος ἐκ τῆς λεγομένης Ἰνωστίνης ἀρέσεων εἰς ἴδιον χαρακτηρῆσαι διδασκαλίας μεταρμύσας ἐξηροφύησεν: Ille fcilicet Valentinus primus ex illa Gnofticorum hærefi, qui ex Veteribus Doctrinis ad fuam formam translatis & aptatis quod fubjicit dogma tradidit. Ne quid dicam de voce ἐξηροφύησεν, quæ diverfimodè legitur, aut quod obfervat Cotelierius illud ὁ μὲν γὰρ πρῶτος, referendum effe ad feqv. Σεκένδος. ῥ; Non fuit Irenæi mens, quafi Valentinus primus inter omnes Hæreticos Logon ex Sige fructificatum effe docuerit, non enim ejus meminit Irenæus, fed ex prima tetradè fructificatum dixit, quia Valentinus primus fuit, qui iftas Syzigias in ordinem redegit, & in fuum characterem doctrine tranftulit. Vid. Pearsonius l. c. p. 70. & feqv. Atque hinc fuit etiam Refponfio ad fecundam Objectionem, neque Gnofticorum Veterum; neque Valentinianorum quenquam Logon Sigæ filium induxiffè, fed hoc à recentioribus effe factum. Nam potuit illa Συζή aliud habere nomen, cum & poftèa Valentiniani diverfis eam modis appellarint, vel Charin, vel Ennoian: In Syzygiis Simonis fuit Φωνή, quam Discipuli ejus poft editum S. Johannis Evangelium, veterunt in Λογον & eos fecutus Basilides. Scilicet & veteres Gno-

Gnostici Nun & Aletheian ex Bytho & Sige prodiisse docuere teste Irenæo, ex quo constat primam Ogdvada à Veteribus Gnosticis jam proditam fuisse. Decada & Duodecada à Valentino additas. Lauream ergo Valentino relinquimus, quam in ordinatione & deductione Aeonum suis antecessoribus praripere voluerit; Sed quod Logon Siges vel filium, vel nepotem introduxerit, negamus.

§. XVII.

Hæc sunt, quæ pro vindicando loco hoc Ignatii, in quo Sige illa, ex qua natus sit Logos suspecta videbatur & recentiorem prodere ætatem scriptoris, Viri supra laudati fufius contra Blondellum & Dallæum disputarunt. Dicant jam ipsi suam de hac Sige ex qua negat prodiisse Logon Ignatius, sententiam. Joh. Pearsonius quidem, Verba hæc $\lambda\omicron\gamma\theta\ \sigma\iota\gamma\epsilon\ \delta\alpha\pi\omicron\ \sigma\iota\gamma\iota\varsigma\ \omega\sigma\epsilon\lambda\theta\omega\upsilon$ hæresin non aliam quàm Ebionitarum Ignatio notam & maximè tunc grassantem ferire omninò persuasus fuit. Idque putat probari posse ex ipso contextu Epistolæ & connexionione ejus. *Particula enim, inquit, quod ostendit hanc ipsam sententiam prioris rationem continere, & sequens parti. ulla ostendit eam ex hac sequi debere. At & antecedens sententia, & sequentes Ebionem disertè feriunt, ergo & hæc quæ prioris rationem explicat & posterioribus occasionem præbet. Antecedens hæc est: Si enim usque nunc secundum Judaïsmum vivimus, constituimur gratiam non recepisse. De Ebionæis Irenæus Lib. I, c. 26. Circumciduntur & perseverant in his consuetudinibus, quæ sunt secundum Legem & Judaicò caractere uti. Idem testantur post Irenæum omnes: Antecedens igitur sententia Ebionem disertè ferit. Quæ autem sequuntur $\epsilon\iota\ \epsilon\nu\ \iota\ \epsilon\nu\ \pi\alpha\lambda\alpha\iota\varsigma\ \pi\epsilon\iota\sigma\mu\alpha\sigma\upsilon\upsilon\ \alpha\nu\alpha\sigma\epsilon\sigma\theta\epsilon\nu\tau\epsilon\varsigma\ \epsilon\iota\varsigma\ \kappa\alpha\iota\nu\omicron\tau\eta\tau\alpha\ \epsilon\lambda\pi\iota\delta\theta\ \eta\lambda\omega\theta\omicron\upsilon\varsigma$ Sigitur in veteribus rebus conversati in novitatem spei venerunt, & cætera eodem planè tendunt, ut à Judaïsmo nempe recedant qui Christianismum ample-*

Etuntur: Quae omnia directè adversus Ebionem & sequaces militant. Hec ipsa sententia, pergit, ab argumento incipit, quò uti Veteres adversus Ebionitas similesque, hereticos solebant. Οὐ γὰρ θεοτόκου υἱοῦ φησὶν μὲν Χριστὸν Ἰησοῦν Divinissimi enim Propheta secundum Christum Jesum vixerunt, & ut demonstrat eos gratiâ Christi inspiratos hoc fecisse, eundem DEUM, quem illi colebant, manifestasse se per Filium suum dicit, qui est aeternum ejus Verbum, contra eundem Ebionem, qui eum nudum esse hominem asserbat, aeternum negabat. Non tantum enim illi, qui ex Viro & femina Christum predicabant, sed & ii, qui eum ex Virgine natum agnoscebant, praexistisse eum ut DEUM Verbum & sapientiam minimè agnoscebant, ut testatur Eusebius Lib. III. c. 27. Ita omnia convellendâ Ebionis hæresi apprimè conveniunt, neque aliò possunt spectare, nisi vim verbis manifestam faciamus. Hæc ille in Vindic. Ignat. part. post. c. 4. p. 33. 34. Ibidem notat ipsum Dallæum fateri, illa verba ὁς θεῖν αἰνέ λέγει ἀδὲ ἀδὲ adversus Artemonem & Theodotum dicta esse, qui Ebionis hæresin amplectebantur. Fusiùs hæc deducit cap. 5. p. 54. & seqv. ubi totam seriem Ignatianæ hæreseos proponit & ostendit S. Martyrem non in animo habuisse Valentini, sed potius Ebionis hæresin cum hæc scriberet. Priorem enim Periochen hujus Epistolæ nihil aliud esse, quàm insignem hortationem ad unitatem Ecclesiasticam toties ab ipso, toties ab Apostolo inculcatam, argumentò petitò ab unitate Christi & DEI Patris ad exemplum Apostoli Eph. IV. In altera verò prolixiore monere S. Martyrem, ut Magnesiî evitarent hæreses, inter quas tum eminebat illa, quam dicit ἐν πολλοῖς πειράμασι ἀνασπένθει in Veteribus rebus i. e. observationibus Legalibus per mortem Christi sublatis, conversari, quod utique Ebionitarum erat proprium, qui Legis observationem sibi omninò necessariam ducebant, quasi per solam in Christum fidem vitamque ex ea

fide

fide traductam salutem consequi non valerent, ut ait Eusebius Lib. III. c. 27. Contra hos ergo Judaizantes dicit, disputare hinc Ignatium, dum illa scribit: *Divinissimi enim Prophetæ secundum Christum Jesum vixerunt, propter hoc & persecutionem passi sunt inspirati à gratia ipsius.* Hos ergo dicit persuasos fuisse omnino quod DEUS, quem illi coluerunt unus & idem sit, qui se per Jesum Christum revelavit, cujus illi gratiâ repleti erant. *Jesum, inquam, Christum Filium suum, non talem, qualem illi docebant* (*καὶνὸν* vel *κοινόν* vel *ψαλὸν αἰθρωπων*, hominem nudum, simplicem aut vulgarem, secundum electionem Filium DEi vocatum, quem dicunt non à Patre genitum) Sed *ὅς ἐστιν αἰτὴς λόγος αἰδιος*, qui ipsius DEi Verbum est æternum, secundum illud Johannis: *In principio erat Verbum. Verbum, inquam, tamen æternum λόγος ὁὖν ἄπὸ σιγῆς προεληθὼν*: Neque enim vulgare aliquid Verbum est, quale est hominis scilicet aut cujuslibet Creatura, quod ex silentio prodire solet, adeoque aliquid præcedens agnoscere, sed Verbum DEi DEoque coæternum. Hæc ergo dicit directe Ebionæos, qui tale quid docebant, ferire, quorum etiam illi qui cæteris meliores esse videbantur, Christum ex Virgine & Spiritu S. genitum esse non negabant. Nihilominus cum Christum utpotè DEum, Verbum & Sapientiam ante omnia substituisse minimè fateantur, adeoque sanctissimos Prophetas illius gratiâ inspiratos fuisse negent, in eandem cum prioribus impietatem delapsi sunt, præsertim cum corporales legis Mosæicæ Ceremonias perindè ac illi accuratè custodiant, ut docet Eusebius. Idem patere dicit ex immediatè sequentibus quibus eisdem Ebionæos pungit Ignatius, legens sic vestigia Johannis qui contra Ebionæos Divinitatem & Æternitatem Verbi in suo Evangelio ex consensu Veterum adstruxit. *Si igitur, sunt verba apud Ignat. l. c. illi divinissimi*

Propheta in veteribus rebus conversati in novitatem spei venerunt, non sabbatizantes, sed secundum Dominicam Vitam viventes &c. quomodo nos poterimus vivere sine illo, cujus & Prophetae discipuli existentes spiritu ipsum ut Doctorem expectabant? Certò ergò ex his constare putat, hæc omnia, quæ in hac Perioche, Ignatiana continentur directè Ebionem ferire.

§. XVIII.

Non tamen hæc æque certa videntur Viro itidem Clarissimo & in Antiquitate Ecclesiastica versatissimo Georgio Bullo Presbytero Anglicano in Defens. Fidei Nicænæ, cum Sect. 3. Th. 1. § 5. hoc Ignatii testimonium expendit. Dissentire se, licet modeste à Pearsonio, quem etiam à cavillationibus Autoris, qui in ejus Vindicias Observationes scripsit, liberare conatur, profitetur & non Ebionitarum, sed Cerinthianorum hæresin Ignatium explosam velle, asserit. *Per suasum habeo, inquit l. c. Ignatium in verbis allatis & in tota Perioche ad quam verba illa pertinent, neque Valentinianos neque Ebionæos respicere; sed Judaizantes illos Gnosticos, quorum princeps erat Cerinthus, (qui Valentino longè anterior adeo, ipsis Apostolis coævus fuit, cujusq; hæresis Ecclesias Asiaticas Ignatii temporibus maximè turbavit) omninò perstringere.* Quod ergò contextum Orationis attinet, id tanquam certum supponit Ignatium in hac Perioche notare hæreticos, qui Judæismum professi sint, quod æquè in Ebionæos ac in Cerinthianos quadrat: Cœtera verò omnia aptius in Gnosticos seu Cerinthianos quadrare. Sic verba Ignatii, quibus paulò antè hortatur, *ut concurrant in unum Jesum Christum ab uno Patre exeuntem & in unum existentem & revertentem*, apertè hosce ferire. Cerinthianos enim non in unum Jesum Christum credidisse, sed alium esse Jesum, alium Christum docuisse. Neque eosdem unum Patrem Jesu Christi agnovisse. Sed Jesu Patrem De-

miur-

*miurgum seu mundi fabricatorem, Christi superiorem potestatem
 professi sunt*, ceu Irenæus doctrinæ eorundem curiosissimus
 Explorator Lib. III, contra Hæres, cap. 11, p. 230, observat di-
 fertis verbis, quæ l. c. videantur. Deinde, cum mox ab
 Ignatio *V. T. Prophetæ dicuntur inspirati à Gratia Christi ad per-
 suadendum incredulis, quod unus sit DEus qui manifestavit se
 ipsum per JESUM Christum Filium ipsius*, hic iterum Gnosticos
 non obscure perstringi: Nam illi omnes & soli docuerunt,
 alium esse DEum mundi Conditorum, alium DEum illum,
 qui se per Christum Filium hominibus patefecit. Porrò cum
 Ignatius, postquam admonuerat, *non sabbatizandum Christi-
 anis, sed secundum Dominicam vivendum, in qua & vita nostra
 orta est per ipsum (Christum) & mortem ipsius*, continuo sub-
 jungit, *quod quidam negant*, non obscure dicit Bullus, Judai-
 zantes illos hæreticos notasse, utpote qui cum errore suo de
 necessaria Legis Mosaicæ observatione negabant veram
 Christi Passionem & Mortem. Denique urget conclusio-
 nem hujus Epistolæ, quâ Ignatius suos Magnesios præservari
 vult, *ut non incidant in hamos vane gloriæ*; quod apprimè
 in Gnosticos præ aliis hæreticis *herodotus* studiosis & com-
 mentis de Æonibus aliis hæreticis palmam præripere asse-
 rantibus, quadret; *Sed certificentur in natiuitate & passione &
 resurrectione, facta in tempore Ducatus Pontii Pilati, quæ facta
 sunt verè & firmiter à JESU Christo spe nostra*; & ex hisce lique-
 re putat eos, de quibus in antecedentibus Magnesios suos
 præmonet Ignatius, non esse Ebionæos, sed Gnosticos, quip-
 pe omnes Gnostici cujuscunque denominationis fuerint, ve-
 ram Christi Natiuitatem, Passionem & Resurrectionem
 negasse, quanquam non omnes eadem ratione. Dubium ve-
 rò quod moveri posset, quî Gnosticis conveniat Judaismus,
 quem in hisce Hæreticis notat Ignatius, cum constet ex Hi-
 storia

storia Ecclesiastica hanc notam convenire non Gnosticis, sed
 Ebionæis & Nazaræis, ita solvit: Gnosticos & Cerinthianos
 etsi revera Legem & ritus Judaicos non magni facerent,
 adeoque de Legis Autore intus indigna sentirent, quamdiu ta-
 men potentia Judæorum aliquatenus stetit indeq; gravissimæ
 Christianis persecuciones passim oborirentur, cum Judæis
 judaizassent, quò crucem effugerent. Epiphanius, enim Hæres.
 XXVIII. Tom. I. p. 111 & seq. Philastrius in Cerintho, & Augu-
 stinus de Hæresibus c. 8. Tom. VI. Oper. col. 15. disertè trade-
 re Cerinthianos docuisse, *circumcidi oportere & Legem Mosai-
 cam observare*, etsi Epiphanius d. l. expressè notet, *Cerinthum,
 cum Legem ipsè coleret, Angelum tamen Judæorum seu Legislato-
 rem adeò non adorasse, ut potius eum malum esse diceret & dete-
 starctur, quanquam non ausus fuerit hoc palam docere & profi-
 teri, quod postea Marcion fecit.* Fuisse ergò Cerinthum ex iis,
 qui se Judæos mentiebantur, tales autem non erant, sed ex
 Synagoga Satanæ Apoc. II. 9. Et hosce Ignatium & in aliis
 Epistolis non obscurè notasse, Quod attinet verò locum
 nostrum, verba illa *ὅς ἔστιν αὐτῶν λόγος αἰδίου ὅτι διὰ σαρκὸς
 ἐγενήθη* dogma itidem Cerinthianorum perstringere ex his-
 ce manifestum fieri putat laudatus Bullus l. c. §. 8. Quod
 Cerinthus de productione τῆς λέγης prorsus juxta cum Valen-
 tino fenserit, ipsique in hæresi hac præverit. Hoc ipsum
 probat ex disertissimo Irenæi testimonio, qui Lib. III. contra
 Hæres. c. 11. p. 257. ostensurus quomodo verba Johannis in
 Evangelii sui initio, fragmenta Gnosticorum, Nicolaitarum
 inprimis & Cerinthianorum confodiant, ita scribit: *Hanc fi-
 dem annuncians Johannes Domini Discipulus, volens per Evan-
 gelii annunciationem auferre eum, qui à Cerintho insemnatus erat
 hominibus errorem, & multò priùs ab his qui dicuntur Nicolaitæ,
 qui sunt vulsio ejus quæ falsò cognominatur scientia, ut confun-
 deret*

deret eos, & svaderet eos, quoniam unus DEus, qui omnia fecit per Verbum suum, & non quemadmodum illi dicunt; Alterum quidem fabricatorem, alium autem Patrem Domini, & alium quidem fabricatoris filium, alterum verò de superioribus Christum, quem & impassibilem perseverasse, descendentem in IESum Filium fabricatoris & iterum revolasse in suum pleroma, & initium quidem esse Monogeni; Logon autem verum Filium Unigeniti; Et eam conditionem quæ est secundum nos, non à primo DEO factam, sed à virtute aliqua valdè deorsum subjecta, & abscissa ab eorum communicatione, quæ sunt invisibilia & innominabilia: Omnia igitur talia circumscribere volens Discipulus Domini & regulam Veritatis constituere &c. sic inchoavit in ea quæ est secundum Evangelium doctrina: In principio erat Verbum &c. Hinc putat liquere consensum Cerinthianorum & Valentinianorum Bullus. Primum Cerinthiani non minus quàm Valentiniani plures Virtutes, multa invisibilia & innominabilia h. e. multos Æones inter primum DEum & Mundi fabricatorem statuerunt; Deindè utrique pariter inter suos Æonas τὸν λόγον numerarunt; Porrò utrique λόγον non ex primo DEO immediatè, sed à Monogene sive Nu derivarunt. Denique utrique perinde τὸν λόγον æternitatem negarunt. Si quis verò opponere vellet Bullo nullam tamen in Cerinthianorum dogmate fieri Sigementionem, de hac Sige altum esse silentium apud Irenæum? Huic obviat dicendo, hoc ipsum non difficile colligi ex Irenæi adducto testimonio, in quo asserat Cerinthum ipsi Monogeni tribuere initium, adeoque juxta Cerinthum alium Æonem seu Æonas Monogenen præcessisse: Quinam verò illi Æones, nisi Bythus & Sige? Deindè hunc ipsum locum Autoris Epistolæ ad Magnesium ad hoc probandum apud æquos arbitros sufficere. Si enim hisce verbis non stringit præcisè Valentinianos, ut volunt, certè hinc sequitur docu-

iſſe alium Valentino antiquiorem Logon à Sige prodiſſe,
 Præterea Gnoſticos æternitatem τὴ λόγος negaſſe. Ergò ſe-
 qui inde, quod ſtatuert DEum per infinita ſecula retrò ſilu-
 iſſe, & ſilentium apud DEum fuiſſe ac tandem vocalem DEI
 ſermonem erupiſſe. Denique & Cerinthianos Bythum &
 Sigen inter ſuos Æonas numeratſe ex Gregorii Nazianz. Orat.
 XXIII Tom. I. Oper. p. 414. teſtimonio evidentiffimè conſta-
 re putat. Verba Naz. hæc ſunt: *Fuit quondam illud tempus, cum*
ab hæreſium procellis tranquilla omnia habebamus, cum videlicet
Simones & Marciones & Valentini & Baſſide & Cerdones, Cerin-
thiam & Carpocratis cum omnibus ipſorum nugis & præſigiis,
poſteaquam rerum omnium DEum perditur nõ tempore ſeciſſent,
bellumque pro Bono adverſus Creatorem geſiſſent, ſuomet, ut
æquumerat profundo, abſorpti ac ſilentio traditi fuerunt. Scilicet
 ſicut Gregorius in immediatè ſequentibus Montano ma-
 lum ſpiritum, Mani ſuas tenebras, Novato ſuam fiſtam puri-
 tatem & Sabellio malam monarchiam, alluſione factâ ad ca-
 put cujuſlibet hæreſeos: Ita Simoni, Marcioni, Valentino,
 Cerintho & reliquis in præcedenti ſententia ſimul conjunctis
 hæreticis non minus appoſitè ſuum Bythum & Sigen assigna-
 re benè colligit. Ut ita nulla ſit exceptio Autoris qui in Pe-
 arſonii Vindicias obſervationes ſcripſit, quaſi Gregorius ſo-
 lum alluſione factâ ad Profundum & Silentium Valentini, ni-
 hil aliud dicere voluerit, quàm *illas hæreſes tandem ab aliis ab-*
ſorptas eſſe & evanuiſſe. Notanter enim dicit *ſuomet profundo*
abſorptas & ſilentio traditas, quæ alluſio fruſtranea eſſet, ſi
 dicti Hæretici cum Valentino ſuum Bythum & Sigen non ha-
 buiſſent. Nulla quoq; exceptio, quod Marcionem in horum
 claſſe ponat, qui tamen nihil de Bytho & Sige ſomniarit. Certis
 enim documentis probat Bullus & Marcionem inter Gnoſti-
 cos

cos referendum, & cum Valentino Bythi Pleroma veneratum fuisse l. c. §. 11. & seqv.

§. XIX.

Hæc Criticorum de sensu Dicit hujus Ignatiani judicium exponenda & in conspectu suo sistenda erant, ut liquidò constaret Argumentum illud, quod à violatione temporis Epistolarum Ignatii, rigidi & iniqui Censores deducunt & ex hõc loco solido destitui fundamento, & non deesse Viris Doctis, quæ Blondelli & Dallai, & eorum qui à partibus eorum stant, exceptionibus pro vindicanda autoritate hujus Dicit tanquam genuini Martyris & Apostolici Doctoris, opponant; Adeoque hæc omnia autoritatem hujus Dicit verè Apostolici non infringere. Nihil amplius addimus, quàm unicum Eusebii locum, quem & Pearsonius & Bullus præprimis urgent, quo Lib. de Eccles. Theol. II cap. 9. p. 114. *Marcellum hæreticum, dicit, supponere, olim quidem fuisse DEUM καὶ πᾶς ἡσυχίαν ἀπα τὰ θεῶν & quietem simul cum DEO, secundum ipsum illum impiorum Hæreticorum ἀρχαίον, qui impia dogmatizans, desinit iniquiens, ἢ θεὸς καὶ σιωπὴ erat DEUS & silentium.* Quis verò hic impius hæreticorum Dux nisi Simon Magus, qui hõc nomine tum ab Eusebio Lib. II. H. E. c. 13 tum ab aliis antiquissimis PP. vocatur? Non ergo nova, sed vetus jam fuit hæresis, quam Ignatius hõc dictò ferit. Equidem Ignatius, nec Simonem Magum, nec Ebionem, nec Cerinthum, nec Valentinum nominatim perstringit, cum tamen hæresin eorundem confodiat hisce Verbis, quid aliud inde colligi potest, quàm talia dogmata jam tum ab hæreticis contra τὸ λόγος Æternitatem, quam Johannes asseruit in Evangelio suo, sparsa & in Ecclesia nota fuisse. Nos interim acquiescimus in gravissimo Cotelerii in Notis in h. l. iudicio, quod ita sese habet. *Respondent, dicit, Ignatiani variè, illis scilicet qui propter* Igna-

Ignatii Epistolam aut hoc comma pro suspecto habent, secundum diversas sententias. In prima sententia prolatus locus non debet assignari Ignatio, censeri debet, additamentum esse cujusdam Exscriptoris ad confodiendam Valentinianam heresim, textui infartum. Ex secunda opinione respexit Ignatius ad Gnosticos Valentino antiquiores, à quibus commentum de Sige acceptum fuerit. Ex tertia petitur ipse Valentinus, qui vivente & sciente Ignatio nonnullos jam seduxisset. Juxta ultimam denique sententiam, non hoc loco δ $\Sigma\gamma$ Valentinianam significat Sigen, sed simpliciter silentium - - - Per primam nodus secatur non solvitur; Nec periculò caret ita gratis absque ullo fundamento hariolari. Secunda probabilis est; Constat enim ex Irenæi Lib. 1. cap. 5. Tertull. de Præscript. c. 33. 46. 47. advers. Valent. cap. 3. & 4. Epiphanio in multis locis, Philastrio, Augustino, Theodoro &c. viam Valentino in erroribus suis atque Romibus patefecisse Gnosticos, Nicolaitas, Simonianos aliosque hereticos. Quidam autem ab illis mutuatus fuerit processionem Verbi à Sige: Causam certam non afferunt, docti homines? Præsertim cum Veteres, qui de heresibus scripserunt profiteantur à se non commemorari omnes primorum hereticorum nugas. Cumque Gregorius Nazianz. Orat. XXIII. ad cujus locum, vid. Elias Cretensis, Sigen quoque tribuat Simoni & Cerintho. Tertiæ responsioni & sententiæ patrocinatur Victorinus & Aupertus in Apocalypsim, cum dicunt Valentinum heresim suam disseminasse vivente Johanne Apostolo. Nec obstat, quod nonnulli ex antiquis Valentinianæ luis exortum ad tempora Antonini Pii retulerint. Quippe hereticorum satis cognitus mos est, diu clam docere, ita ut tunc à quibusdam cognoscantur, ab aliis ignorentur. Ad centesimum ergo, inquit, circiter annum Valentinus vitam produxit, quem sub Eleutherio Papa vixisse adhuc testetur Tertullianus Lib. de Præscript. c. 30. Ita sit: quid vetat? Quanquam Tertulliani verba haud dubiè errorem vel mendum continent. Superest ut de
ultima

ultima tam sententia, quam responsione differamus. Videtur ea nobis omnium optima. Rationes vid. supra §. XII.

§. XX.

Sic ergo vel ex hoc Dicto pii Martyris & Apostolici Doctoris, Ignatii constare potest, quæ fuerit prima & antiquissima Doctrina de Vera Christi Deitate, Æternaque ex Patre Generatione; Doctrina in qua consistit nostra salus juxta effatum Christi Joh. XVII. 3. *Hæc est Vita Æterna, ut cognoscant Te solum verum DEum, & quem misisti Jesum Christum:* Doctrina in qua fundata est Ecclesia, quæ cum Petro ab initio & semper confessâ est: *Tu es Christus, Filius DEI viventis.* Matth. XVI. 16. E contra Hæreticos omnes qui quocunque modo salutarem hanc Doctrinam impugnarunt, fuisse *συμματα & Διαβόλας*, quæ ipse ut blasphemarent Filio DEI aperuit, quos DEus per fideles suos Ministros & Defensores Æternæ Veritatis increpavit. Quadrant in hæc eorundem fragmenta illa, quæ Irenæus Florino, qui DEO causam peccati adscribebat, scripsit apud Eusebium Lib. V. H. E. c. 19. *Ista dogmata, sane doctrina & sententiæ non sunt. Ista dogmata sunt Ecclesie repugnancia, utpote quæ eos, qui illis obsequuntur in maximam impietatem dejiciant - - - Ista dogmata Presbyteri, qui ante eos fuerunt, quique erant ipsorum Apostolorum discipuli (ex quibus mox laudat Polycarpum, cui meritò jungimus Ignatium) minime tibi tradiderunt - - Idque ex epistolis (scilicet Polycarpi, addimus Ignatii) quas cum ad vicinas Ecclesias, quò eas confirmaret, tum ad quosdam fratres, quò eos tum admoneret, tum cohortaretur, misit, ista ita se habere, manifestè cognosci poterit.* Quare ad Æternum Silentium imò ad profundum Orcum sicque ad Bythum & Sigen omnis illa hæreticorum Cohors, adversus Verbum Æternum Patris blasphemias evomens, releganda erit, compellendaque Verbis Salvatoris, quibus

54
quibus mare contra Navem Apostolicam insurgens & fre-
mens cum Vento increpavit, *Εἰς πτε, πτε Φιμωσθ Sile & obmutescē,*
Marc IV. 39. Discant & hodierni Ariomanitæ hinc suam
profapiam, hinc suos progenitores ac parentes agnoscant,
qui non secus ac illi eodemque spiritu Vertiginis impulsī, Fi-
lium à Patre disjungunt, nec Æternam ejus Generationem à
Patre solis quasi radiis scriptam, agnoscunt, Verbumque Di-
vinum cum Humano confundunt & gloriam Unigeniti ex
Patre in creaturam transmutant, sicque quod Athanasius jam
in Antiquis Arianis notavit Orat. contra eosdem p. 515. *Val-*
entini, addimus, Ebionis, Cerinthis, Simonis Patriarchæ Hæ-
reticorum, *dogmata, ζηλωσάντες emulantes.* Impietas ergo
eorundem, ut ait idem ex justo zelo ib. p. 516. *sit vobiscum in*
perditionem. Sequantur illi suò periculò suos Duces, nos
Apostolicæ fidei firmiter inhærentes, Verbum Patris, quod
nullum præcessit Silentium, sed quod semper Patri coexistit,
quodque ipsi Coæternum est, fuit & erit, unà cum Patre &
Spiritu Sancto non in silentio sed sonora in Ecclesia laude ve-
neramur, & cum omnibus Angelis & Electis adorabi-
mus & glorificabimus in sempiterna secula
A M E N !

00 A 6445

ULB Halle 3
002 937 573

5b.

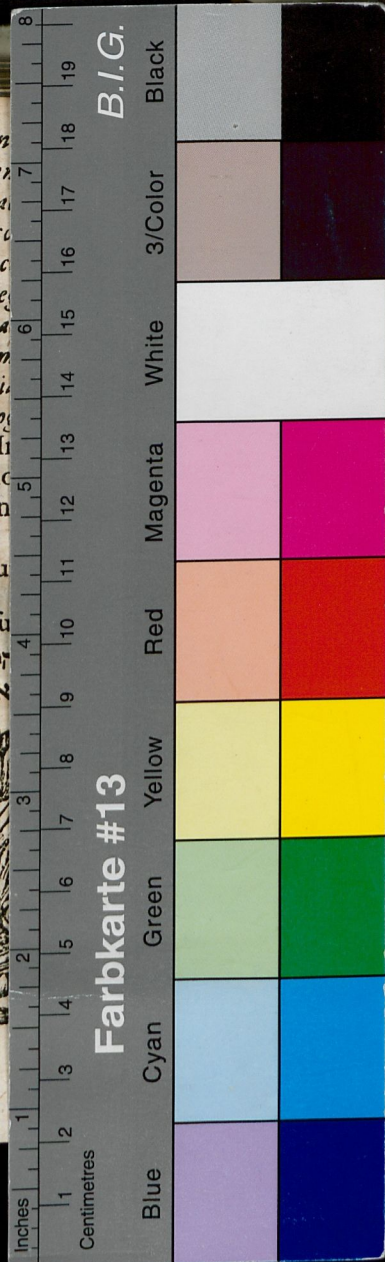
R

1017

HL. 96.

EXERCITATIO THEOLOGICA,
De
Λ Ο Γ Ω,
Æterno & non à Silentio prodeunte,
Ad Dicitur
B. Ignatii Martyris Epistol. ad Magnesianos,
Quam
DEO AUXILIANTE,
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO atq; EXCELSISSIMO PRINCIPE ac DOMINO,
**DOMINO FRIDERICO
WILHELMO,**
REGNI PRUSSIÆ ET ELECTORATUS
BRANDENBURGICI HÆREDE, &c. &c. &c.
VENERANDÆ FACULTATIS THEOLOGICÆ INDULTU
In Regia Prussiarum Academia
SUB PRÆSIDIO
BERNHARDI VON SANDEN,
SS. Theol. Doct. & Prof. Prim. h. t. Decani, nec non Conci-
natoris Aulici Primarii, Consist. Sambienf. Consiliarii,
Placide Eruditorum censura exponit
JOHANNES SCHMIDT H. B.
SS. Theol. & Phil. Stud.
IN AUDITORIO MAJORI, H. C.
Anno M DCC IX. d. Decembr.
REGIOMONTI, Typis REUISNERIANIS.